

HIRDETMÉNYEK.

előzetési pénzek és a kiadás körüli panaszok
valamint a lap ezen lemi részét illető
minden közzétételre közzétételre.

Bármilyen levelek csak ismert kszektől
fogadhatnak el.

DEBRECZENI ELLENŐR.

POLITIKAI, TARSADALMI és KÖZGAZDASÁGI LAP.

A SZABADELVU PART KÖZLÖNYE.

Megjelen napokonként, a vasárnap és péntek kivételével.

Előfizetési ár:

Helyben házhoz hordva vagy vidékre postán küldve	
Egész évre	10 ft — kr.
Félévre	5 ft — kr.
Negyedévre	2 ft 50 fr.
Egy óra	1 ft — kr.

Hirdetési díj:

Öt-hasábpetsor egyszeri beiktatásért 5k.
Bélyegdíj minden hirdetésért külön 30 kr.
Nyilttér 4 hasábpetsorért 20 kr.
Hirdetést vagy reclamat magában foglalt
ujdonság sora 50 krajczár.

XV. évfolyam 1888.

Debreczen. Szombat, Május 19.

98. szám.

A hazátlanok.

Mesés fényben tüntek el az ünnepek, melyeket az urakodóház és a népesség bensőleg egyesülten, kegyeletes visszaemlékezésben Mária Terézia, a nagy császárné — s királynőre, megünnepeltek. Egy árny sem zavarta az ünnepek fényét, melyek épp oly összhangzatosan multak el, mint a hogy megnyitva lettek.

Szemet s fület zártak minden előtt, a mi a tisztá élvezetet, melynek örvendeni akartak, zavarhatta volna. Így a csendes megvetés fátyolját borították azon épp oly izléstelen, mint excesszív tüntetésekre is, melyeket a színes pipkás, de inkább a csapszéket, mint az egyetemet látogató burschenschaft a legszélső külvárosok fizkösörfogyasztóinak söpredékével méltó közösségben bálványának, Schönrenek épp a Mária Terézia ünnepek előestéjén bemutatni jónak talált. A lapok közölték a vad jelenetet, azután hallgattak, mintha összebeszéltek volna, s tartózkodtak minden fejtegetéstől.

Ugy áll a dolog, hogy szívünk mélyeig szégyeltük magunkat. Azt még sem tartották lehetségesnek, hogy Bécsben a birodalmi fővárosban, Ausztria metropolisában, száz meg száz tanuló, jó szülők fiai, akadjan, kik közvetlenül az osztrák országok, az egész Habsburg dinasztia fentartójára s újratertőjére való visszaemlékezés megünnepelése előtt az osztrák rendzéből gunyt üttek s oly tüntetéseket rendeznek, melyeknek alapvonása felség- és hazaáruló s melyeknek hegye a fenálló közjogi viszonyoknak, az uralkodóház hatalmi körének integritása ellen fordul. Ezután is hallgattak volna, ha a külföldi sajtó nem foglalkoznék a tárggyal.

A legelőkelőbb németországi lap, Bismarck herceg elismert közlönye, a „Norddeutsche Allgemeine Zeitung“ közli az ocsmányt s el kell ismerni, hogy oly megjegyzéseket füz hozzá, mi-

nőket csak egy becsületos szövetséges államférfi belátása és őszinte loyaltitása sugallhat.

A „Norddeutsche Al. Z.“ sajnálatra méltónak találja az esetet német szempontból is, azaz a nyomasztó szégyen bizonyos érzetét fejezi ki a felett, hogy éppen németek voltak azok, kik büzös csócselékzerítéssel épp egy igen hazafias ünnep alkalmával tündökölnek esztelen kifelé törekvésükkel a saját állami szerkezetükből, szomorú hazátlanságukkal.

Ez meghökkenti az itteni kormányköröket. Lassanként kezdik belátni, hogy a rákfénével végre erőlyesebben, következetesen és tervszerűleg kell szembe szállni, ha azt akarják, hogy az a kiirtatlanságig be ne egye magát az a nélkül sem nagyon egészséges osztrák államtestbe. Határozottan el vannak tökélyve s az illető rendeletek már ki vannak adva, hogy ezentul minden hazaáruló agitáció és demonstráció, mely az antiszemitizmus védelme alatt üzetnek, a legnagyobb szigorral megakadályozandó.

A határozottan kifejezett poroszragályos, osztrákellenes és dinasztiaellenes gerjedelmeket jövőre nem mint kisebb utcazi botrányokat, vagy kihágásokat, hanem a mik a valóságban, mint hazaáruló üzemeket fogják törvény elé állítani s elítélni; alkalmat fognak nyújtani a hazátlanoknak, hazát és törvényt, melyet megtagadnak, a legszűkebb elzárkózottságban respektálni tanulni. A ruszománokat bírói uton üldözték és szűtték ránczba a le Naumovicz, mostantól kezdve az önkénytes poroszokat sem fogják szabadni engedni.

A helyzetre vonatkozólag Bécsből írják a „Pester Correspondenz“ nek: „A béke zavartalan fennmaradására igen aggasztó két jel tünt fel a láthatáron: az angol kormány jelenlegi feje, a ki nem-háborus lényét illetőleg még hivatali elődjével, Gladstone is kiállhatja az összehasonlítást, a kard-

csörtető Woolsley-vel szemben — mint a britt véderőnek, Woolsley nézete szerint, a kormány által kevéssé erőlyes előmozdítása felől tett merész kritikája miatt igen erőlyesen megmosta a fejét, — végre egész vártalanul beadta a derekát, sőt azzal dicsekszik, hogy az angol kormány az ő vezetése alatt a véderő emelésére sokkal többet tett, mint Woolsly tábornok tudni látszik. Ezentul sem fog a kormány ez irányban takarékoskodni s így a tábornok remélhetőleg meg fog nyugodni. Anglia belép a fogakig fegyverező „béke“ hatalmak kórusába, tengeren és szárazon komolyan eszközi véderőjének emelését, — ez valóban aggasztó.

És nem kevésbé aggasztó azon — hogy berlinies kifejezéssel éljünk — utálatos dajkalás és gyámoklás újabb életrekelése, melyet a németországi félhivatalos lapok monarchiánk iránt a velük sajátos önteltséggel és sértő leereszkedéssel tanusítani szeretnek. Legújabbban a „Vosz“ néni csatlakozott, mint önkénytes félhivatalos — Frigyes császár trónralépte óta mérvadó forrásból vett sugalmazásokkal s értesültséggel tetszeleg az itatós papirosból való öreg, — a német birodalmi kanczellária trombitásainak gyülekeztetéséhez és csak az imént tartott nekünk egy igen rettenetes kuklipredikációt. Ne legyünk mi, t. i. mi magyarok és osztrákok, oly kishitűek és igazságtalanok; kishitűek, a mennyiben az orosz hadi erőt s katonai képességet tulbecsülik; igazságtalanok, mert saját hadseregünket alaptalan pessimizmus felé tereljük s jóságát távolról sem méltányoljuk érdeme szerint!

Ha jó barátaink a hirlapiró s nyomtató Németországban tudnák, — írja ez alkalomból a „Pester Correspondenz“ — hogy ezen bizonynyal jóakaró, de oly alkalmatlan, tolatkodó s — mondjuk ki kerekén — tapintatlan rábeszéléseikkel nálunk mily miserábilis benyomást keltenek, bizony abban hagynák. Ha az a fias s a g o t s ö n b e c s ü l é s t hálá Istennek senkitől sem kell tanulnunk s minden gyermek tudja, hogy 1866. óta mily nagyszerű refomok hajtottak végre hadgyűnyben, hadseregeink erősítésében, szervezetében s kiképzésében is, hogy azok minden tekintetben megmérkőzhetnek a föld legelőkelőbb seregeivel, az oroszokat pedig, eltekintve a menyiségüktől, messze fölülműlják. A „Vosz“ néni s a publicisztikai gyümölcsös piacz többi öreg dámai is a német birodalomban nyugodtak lehetnek s otthon árulhatják olesó-

bölcsességüket: katonáink jóságát, értelmességét s vitézségét ismerjük s kellőleg méltányoljuk és az eszközők kiszabadulásában sem vagyunk fukarok, melyeket rendes és rendkívül kiadásokban, előleges és utólagos hitelekben hadgyűnyre fordítunk.

És miként magunkban bizunk, úgy hiszünk a britt kormány szilárdságában is. Anglia velünk hasonlóan becsületesen akarja a békét s ha készül, úgy ezt velünk hasonlóképp bizonynyal csak azért teszi első sorban, hogy a békebontókat elérítse, másod sorban, az eset bekövetkeztével, ha Oroszország gyilkolás és gyujtogatás utáni vágyának ellenállni nem tudna, hogy lesújtó erővel állhasson eléje. A hármás szövetség s Anglia elváltan masiroznak, de Európa, a a béke és a művelődés ellenségét egyesülten verik le.

Országgyűlés.

Budapest, május 12.

A képviselőház ma délutáni egy órakor rövid bejelentő ülést tartott, melynek csak egyetlen tárgya volt: Hegedűs Sándor, a pénzügyi bizottság előadója, beterveztette e bizottság jelentését a szeszadóról szóló törvényjavaslat tárgyában. A jelentésnek napirendre tűzése iránt a ház csak később fog határozni.

Külföld.

A Parnell-párti katolikus képviselők gyűlést tartottak, melyben hosszas vita után elhatározták, hogy kiáltványt bocsátanak ki, melyben alaptalanoknak nyilvánítják ama körrrendelet állításait, melyet a szentszék az írországi püspökökhöz intézett. E kijelentés hosszabb indokolása után a kiáltvány élénk sajnálkozásának ad kifejezést a fölött, hogy a szentszék nem emlékszik meg annak a szenvedésnek és rendtelenségnek, mely alatt az ir nép szenved, előidéz okáról azaz a jog és igazságosság megdöntéséről, és a keresztényi szeretet teljes hiányáról. Ezután elismerően a szentszék egyházi bíráskodási jogát, egyuttal kötelességüknek tartják a Parnell-párti képviselőket határozottan kijelenteni, hogy az ir catholicusok semmiképp sem ismerhetik el, hogy joga volna a szentszéknek az ir nép politikai ügyeibe avatkozni.

Montenegróból egy idő óta nagyon furcsa hírek keringenek. Belgrádban azt beszélik, hogy Nikita fejedelem és Oroszország

A „Debreczeni Ellenőr“ tárczája.

A szerelem dalaiból.

I.

A fölédet tájban,
Pacsirta dalában,
Te ütész föl föl előttem
A réti virágban.

Te vagy imádságom,
Ejjelem, nappalom,
Álmom, ébredésem,
Minden gondolatom.

II.

Azért van a szívem,
Azért, hogy szeressen,
Hogy szeretve fájjon,
Fájva megrepedjen...

III.

Nem hallok mást, csak nevedet,
Akár fokszem, akár kelek,
Ezt susogja a fálóvél,
Ezt a csöndes alkonyi szél.

Kora hajnal harmat-csöppje,
Rengő rózsza feslő keble,
Be van írva szép nevéddel,
Be van írva szerelemmel!

Mátray Lajos.

A v a s e m b e r .

Írta: Karczag Vilmos.

Ráczkevei Boldizsárt hívták megyszerte a v a s e m b e r e k. Nehézkes, akaratos, erőteljes ember volt. Rövid szavu; de hangja parancsolt, szemei villámlottak, s gögös homlokán a szilárd, ellenvetést nem tűró jellem tükröződött vissza. Süri tömött fekete bajussza, összenőtt fekete szemöldöke, jól illettek nemes, büszke magatartásához.

Nevének becsületét, tiszteletét s bizonyos mértékben féltelmes fensőbbiséget s nagy

befolyást szerzett. A köznép megemeltette kalapját, ha róla beszélt, a compassosorátus nagy megtiszteltetésnek vette, ha egyszer-mászor hallott magáról a „földesur“, s lefűzent a rezidenciából a „pallóbál“ rendező bizottságához s elkülte a nemes czéla adományát; az a kevés jó barát, a kik szívesen látott vendégek voltak a kastélyban, henczege, üntelt büszkeséggel szokták elbeszélni az olvasó körben, hogy ma „fent voltunk“, ma „vaddisznóra vadásztunk“ a „vén kuruccezal.“

Az öreg Boldizsár ur voltaképen nagyon nemes, jószívű ember, a ki örömmel segít a szegény emberen, az igazságtért harcra kél bárki érdekében s bárki ellen, de ha bünt kell büntetni, akkor kérélelhetetlen, megtántorithatlan. A becsület adta nevének a nemességét, szívének a pánczél, lelkének a fényességet. A becsület tette tisztelt, az ragyogja be életének multját, családi fészket, ősi kardját. Becsületben nőtt fel gyermekora óta, s becsületben nevelte fel gyermekét, egyetlen fiát.

És mégis!

Óh az a fiu.

A nagy szoba padlója visszakong nehéz, erőteljes léptei alatt, süri szemöldéit összevonja, szemei villámlatok szólnak, az ingerült-ségtől égő keskeny ajkait fogaival harapdálva szoritja össze. Meg-meg áll, s ökölbe szoritott kezével egy-egy heves mozdulatot tesz. Majd újra kezd az izgatott sétát, s koronként ki kiténgtet a nagy boltíves ablakon.

— Még sem jön az a fiu!

Aztán szemei öntudatlanul rátévednek a falon függő képre, s tapadva maradnak azon. — Mintha meglevenedének a kép szemgolyói s életet sugároznának ki, figyelmeztetve szemrehányólag, parancsolólag: „Vigyázz! vigyázz, Ráczkevei Boldizsár! Az a név, a melyet viselsz, nemcsak a tied. Az enyém is.“

Az a kevély, büszke, akaratos mozdulat, a mikor az öreg ur felüti fejét, megadja a feleletet erre a figyelmeztetésre.

— Mentve lesz a név! Akarom! Figyelve, hallgatózza áll meg. Nem távoli lódobogás, vagy kocsiörgés é az, a mit hall. Ismét az ablakhoz siet.

Nehéz, füstös, fekete felhők csoportosulnak az égen, s játszva, futva, dörögve kergetik egymást. Besötétül a láthatár. A vasember kinyitja az ablak szárnyát, hogy jobban láthasson. Erőszakos szélroham megragadja az ablakot, s az erős ember gyengének érzi karját, az ablak iszonyu erővel becsapódik s az ablaküveg ezer darabban csörömpölve hull alá. A szél felkapja a föld porát, forgatja, kavargatja, s egy töléser, mintha a fellegekig akarna repülni. Egyik villám a másik nyomában cikázik, keresztül hasítva a levegőt s utána hosszú, erőteljes, lelket félemlítő menydörgés rázza meg baromnak, embernek, istennek lakóházát; a fák kinos nyögéssel recsegéssel hajlongnak ide-oda, s ágaik közt susterelve, fűtyölve rohan át a szél, mintha fájó korbácsütések suhintása hallatszanék s nyomában a jalkiáltás törne elő.

— Istenítélet ez, de azért annak a fiunak el kell jönni.

Mintha fekete fátyol borult volna az égre, valamennyi felhődarab egygyé olvadt, s egyszerre, zuhogva megeredt a zápor.

Egy kiszolgált huszárlégény az ifju hadnagy ur megérkezését jelentette.

— Várom, — szolt az öreg.

Kifáradva, átázva, lueskosan lépett be a fiu huszárhadnagy egyenruhájában. Arca, mintha tüz g,uladt volna ki rajta, úgy égett, a csipős szél megszáritotta rajta az esőcseppeket, s talán az marta pirosra. Vagy lelke nek harcra égette ugy? Lehorgasztott fejével közeledett atyjához s félve nyult annak a keze után, hogy megesókolja.

A vasember szigoru arczczal nézett könnyelmű gyermekére. Ugy tett, mintha nem venné észre, hogy az keze után nyult s elfordult.

közt véd- és daczszövetség köttetett. — Még gyakrabban fölmerült az a hír, hogy montenegrói területen valami merénylőt készítették elő, melynek czélja az, hogy Hercegovina helyére a zavartassék. Most viszont az a hivatalos hír érkezik, hogy egy montenegrói tümlőből május 8-án huszonegy zsvány szökött meg s hogy ugyanakkor eltűnt nyolc hercegovinai menekült, kik évek óta kormány költségen éltek Montenegróban. Nem szenved kétséget, hogy a két esemény szoros kapcsolatban áll egymással s hogy a tömeges „szökés” és „eltűnés” oly czélból történt, hogy az illetők hercegovinai területre is átvigyük a zendülés szikráját. Az is bizonyos, hogy a kísérlet csak egyik mozzanata annak az általános támadásnak, melyet a pánszlávizmus, a nem hivatalos Oroszország az összes Balkán államok nyugalma és belső biztonsága ellen folytatja. Ugyanaz a kéz, mely Athénben fondorkodik, mely Kréta szigetén és Macedóniában szítja az elégedetlenséget, mely a romániai parasztlázadást rendezte, mely Bulgária ellen egyre szervezi a betörő bandákat s Szerbia helyére márt fenyegeti, játszott közre ama montenegrói fegyverek és emigránsok tömeges eltűnésében is. Az orosz sajtó már régóta ígért meglepetéseket Ausztria-Magyarországnak az okkupált tartományokban, s csakugyan a legélesebben ellenkezik a pánszláv programmal ama föltevés, hogy még kísérlet se történék Hercegovina föllázítására. Egyelőre még csak a rablóbandák fenyegetik a határszéli kerületet. De ismeretes, hogy az olyan bandákat is azon kétségbeesett, mindenre elszánt elemek, melyekből alakulnak, a pánszlávizmus a legkétségesebben szokta eszközül felhasználni.

Bukarestből írják a „Pester Correspondenznek”: „A bojár párt a Roseti Carp kabinettel éppen nincsen megelégedve. Nemesak hogy reménye ellenére a kormányt kezébe nem kapta, miután sikerült neki véres és őszelék kibágások segélyével a derek Bratianót vizsgálásra bírni, de a jelenlegi kormány részéről sem talál egy parányival sem nagyobb előzékenységet külön vágyai s kedvtelőséi iránt, mint talált a Bratianó kabinet részéről. Még a közelálló kamarai választá sokra vonatkozólag is elutasított Carp ur, a kabinet tulajdonképeni feje, a reacionárius és ruszofil bojárokkal való mindenösszejátszást. Carp ur a kormányt nemzeti érdekekben, méltóan és függetlenül akarja vezetni s irtózik az Oroszországra való minden bensőbb támaszkodástól, sőt az utóbbi napokban már kijelentette, hogy kész Sturdzavá, Románia csatlakozásának a hármasszövetséghez ezen határozott barátjával megegyezni, esetleg neki a kabinetben egy előkelő helyet adni. Minden dinasztia ellenes üzemet vas kézzel leverni el van tőlvé a kormány. A Kuzák s társai vigyáznak magukra, szemmel tartják őket.”

Spanyolország, mint nagyhatalom. Spanyolország tudvalevőleg a legifjabb nagyhatalom, mely azonban hivatalos lesz komoly szerepet játszan Európá jövődéből küzdelmeiben. Ez nyer kifejezést ama tényben, hogy a berceonai kikötőben legközelebb az összes nagyhatalmak hajóhadai találkozottak s tiszteltet üdvözölték a regenskirálynőt, ki az iparkiallítás megnyitása alkalmából a várost meglátogatta. Anglia és a hármasszövetség, valamint Franciaország fényes hajórajt küldött oda. Az esemény Párisban kedvezőtlen benyomást tett s a francia lapok a legkép-

telenebb hírekkel igyekeztek a nemzetközi flotta tüntetés békés jellegét gyanúsítani. Egyszerre azt hirdették, hogy az olasz tengeresek össze akarnek veszni a spanyolokkal; erre Olaszország sértve érzi magát s az angol hajórajjal együtt megszállja a baleari szigeteket. Másodszor meg a következő kombinációt terjesztették Párisban: A hármasszövetség flottája beleköt a francia hajórajba; ez persze hősiessé védi magát, de végre a tulerő bázisa Marseille és Toulont, Nizzában lázadás tör ki az olaszok javára s megindul a nagy európai háború. A spanyol lapok komolyabaknak vették a háborus kombinációkat, minthogy megemlék s határozottan tiltakoztak a gondolat ellen, hogy a barcelonai nemzeti ünnepek megzavartassanak.

Napi hírek.

— „Pünkösöd”, czim alatt lapunk mai számához pünkösdi mellékletül finom papírra nyomott gazdag tartalmu, szép-irodalmi lapot adunk a következő tartalommal: Igy: „Az alföld” költemény gróf Zichy Gézáról; „Pünkösöd ünnepe” költemény Komócsy Józseftől; „Emlékek” költemény Endrődi Sándortól; „A mi atyáink” jelenet Tolnay Lajostól; „Kárpáti emlékek” költemény Bartók Lajostól; „Hová temesetek” költemény Abrányi Emilől; „Uton” költemény E. Kovács Gyulától; „Csokonai és Lillája” tanulmány Szana Tamástól.

— A Petőfi társaság egy, ma délben 11 óra 57 perczkor, Simonffy Imre polgármester elnök vezetésével rövid távirat szerint debreczeni felolvasó ülését nem tartja meg.

— Zúrzavar. Mint villámcsapás, vagy mint egy szétpattanó bomba egy hatott ma délben a redakezióban az a rövid, egy soros távirat, melynek lapunknak N. Váradon időző szerkesztője, Vértési Arnold volt alá írva. „A Petőfi-társaság felolvasó ülése nem tartatik meg.” Szerkesztőség és nyomda olyan nyugodt volt, mint a ki jól bevégezte napi munkáját. Az egész lap összeálltva, csak a nyomás volt még hátra. Ebből után 2 óra az is végbe megy s azután hozzá kezdhetünk a pünkösöd ünnepléséhez. De a mint az a borzasztó távirat a kezünkbe került, oda lett a nyugodt hangulat, rombadott a számítás és elment még az étvágyunk is, pedig éppen tizenkettőt ütött a kis templom toronyórája. Képzeliék el önk, szives olvasónk minő feltörtült világot teremtett az a kurtatávirat. — Már a sajtó alól kellett kivételünk a vezércikket, a melyik egyszerre elvesztette aktuális értékét, mint egy megbukott bankrészevény. Lelekes üdvözlöt tartalmazott az az érkező Petőfiékek Debreczen város hazatas polgársága nevében. Minek az üdvözlöt, mikor egyszerre nem lett, kit üdvözöljünk? Ugy hajszoltuk fel aztán a lázas izgatottságban a derek Pester Correspondenzet. Segítsen ki egy vezércikkkel. A tárcza is megbolygatódott. A Karczag „Vasembere” után az összes

várt vendégek rövid életrajzát és irodalmi működésük kellő méltatását találta volna az érdeklődő közönség. Ezzel is ki! Eltűnttük az arckép csarnokot más alkalomra. Igaz, hogy a késői órákban már alig tudtuk hamarosan pótolni a helyét új kézzel, a minék a szedőgyerekek a megmondható, kik minden perczben jártak a nyakunkra. Osztóztott a balsorsban a napi hírek rovata is, honnan a hetfői ünnepélyességek programja, meg a helybeli művelti közönséghez intézett bizdító felhívást, hogy tömegesen legyen jelen a matinéén, meg hogy minél több bankettjegyet vásároljon, — kellett rövid egy óra alatt eltüntetni s más kézzel cserélni ki. — Bizony csak egy izzadtunk mi is, a nyomdászemélyzet is. Azt hiszik önk, hogy ez minden? Dehogyan! Mondunk mi még mást is. Méltóztassanak megtekinteni a „Pünkösöd” czimű mellékletünket. Hát ennek eredetileg „Emléklap” volt a czime a Petőfiék tiszteletére s a czim két oldalán Petőfitől és a nagyköltő nevével viselő társaság elnökétől Jókaitól ékes, Debreczennel foglalkozó mottók állottak. A szerkesztésnél emléklapot rögtön a bérmeálás farszótól és unalmas esekelménye alá kellett vetni. — Igy lett a nevéből aztán „Pünkösöd”. — Es még ez se minden. Mert a városházánál is nem kisebb lett a zavar, mint a mi redakezióinkban. Oda lett a mai tanács-ülés komoly nyugodtsága. Polgármester ur minden vendégszerető előintézkedését halomra döntötte az a rettenetes távirat. Hiszen, hogy várta őket a nemes város — De hiabavalókká lett a Vilmos Lajos gondokodása is. Mit csinál most már ő az ő temetelen pöszmétéjéveli zöldség újdonságával, s az „ad hoc” felagadott pénzérekkel, meg egyebekkel, miket a hetfői, bankettre beszerzett. Szóval roppant zúrzavart okozott az elmaradás ezen váratlan híre. Még nem tudjuk, mi lehet oka, hogy nem tartatik meg a matiné. — Talán az a föltevés, hogy pünkösöt ünnept a debreczeniek legjobban szeretik családi körben elöltetni. Még azt sem tudjuk, hogy a társaság idejövetele-e, vagy csak maga a felolvasó ülés maradjék? Meglehet, hogy a társaságból egy pár még is elfog hozánk jöni, meglátogatandó városunkat. Ha jönnek, szivesen látjuk s készséges örömmel kalauzoljuk őket. Különb, hogy a zúrzavart ilyen hosszan leírtuk, ez is csak arra való legelső sorban, hogy a hirtelen beállott kézzel szükségén ezzel is segítsünk.

— Pünkösdi isteni tiszteletek. Ünnepelelőn a p. j. a. n. nagytemplomban d. e. Kiss Albert; d. u. Papp Gusztáv; a kistemplomban d. e. Némethy Lajos; d. u. Szentgyörgyi Kálmán, ispotálytemplomban d. e. K. Tóth Kálmán; d. u. Kövendi Dénes. Másodnapon d. e. nagytemplomban, Szentgyörgyi Kálmán, kistemplomban Kövendi Dénes, ispotály templomban Papp Gusztáv; d. u. nagytemplomban Kövendi Dénes, kistemplomban Papp Gusztáv, ispotálytemplomban Szentgyörgyi Kálmán. Mindkét napon a délelőtti isteni tiszteletek uracsora osztással lesznek összekötve. A z. a. g. h. i. t. v. e. v. imateremben, ünnepelelőn a p. j. a. n. d. e. 10 órakor - Materny Lajos lelkész, d. u. Gedy Lajos segédlelkész; másodnapon d. e. 10 órakor confirmató, végzi: Materny Lajos. Mindkét nap délelőtt az ur vacsorája is ki fog szolgáltatni. A r. o. m. c. a. t. o. l. i. k. u. s. templomban ünnepelelőn a p. j. a. n. d. e. s. o. mise után ft. és usg. S. z. a. k. s. z. o. R. e. z. s. ó. prépost plébános, másodnapján délelőtt pedig

Senki sem sejtette a kastélyban hogy minő borzasztó események vannak készülöben. Senki sem olvashatta le az öreg ur márvány arezáról a váltakozó érzelmek hullámzását, melyek bezejében dultak.

Déltájban érkezett meg a városból az ifju hadnagy ur huszárja egy kis levéllel.

Minden vére szívbe tolt az öreg urnak, s areza hóféhér lett. De most is hidegen, merev kézzel, de biztos mozdulattal nyult a levél után, mely fia halálhíret hozza s ajkai szárazon mormolták ezt a rövid szót: „Élvégeztetett.”

De mikor a levél sorraiv végigfutott az öreg Ráczkevei Boldizsár tekintete, mint a kit villám sújt, úgy vágódott hanyatt nagykaros székében s göröcsösen kapott szívéhez, melyben törzsuras kínját érezte.

A levél így hangzott: „Édes jó atyám!

Bocsás meg vétkes fiadnak. Nem volt erőm parancsol követni. Amerikába mentem, mert nem volt bátorságom meghalni. Gyáva voltam. Gondolj néha szerető fiadra György.

— Gyáva! Gyáva! Gyáva! ordította az öreg, s szeméből, melyet még eddig nem nedvesített meg a könnyű sohasem, most mint a zápor megeredt a fájdalom forrása.

Az az ember, a ki a becsületért halmi kész fiát nem igyekezett megmenteni az életnek, a ki nyugodtan maga adta a fegyvert annak kezébe, a ki fagyasztó ridegséggel tudta várni fia halálhíret, most megtört, összeesett, meggörnyedt, mert gyávanak, becsületlennek kellett tudnia egyetlen gyermekét!

Mivé lett az a vasember!

Tárkányi Péter fog egyházi beszédet mondani.

— Schlauch Lőrincz nagyváradi püspök e hó 26-án, mához egy hétre, délután 1/4 órakor érkezik Debreczenbe, hogy másnap az itteni r. kath. templomban a bérmeálás szentességét kiszolgáltassa.

— Gyászjelentés. Fancsovicz Mátvás. Jenő és Ilka; valamint Buzás Elek és családja fájdalommal szívvel tudatják forrón szeretett édes atyjuk, illetőleg mostoha apának, Id. FANCSOVICZ MÁTYÁSNAK nehány napi szenvedés után, életének 64-ik évében, a halotti szent-égek átjatos felvétele után tudólag következtében folyó hó 16-án Nagy-Szombatban történt csendes elhunytát. Kedves halottunk földi maradványai f. hó 18-kán délután fél 6 órakor a róm. kath. sírkertben örök nyugalomra tették. Az engesztelő szent-mise áldozat pedig f. hó 19-én, fog a r. cath. templomban az egek Urának bemutatgatatni. Debreczen, 1888. Május 17.

— Eljegyzés. Dr. Beöthy László, Biharvármegye tehetséges aljegyzője, a megye minden lakosa által szeretve tisztelt Beöthy Andor alispán derek fia, esütörtökön tartotta eljegyzését Balázsházy Bertalan tekintélyes nagybirtokos kedves és szép leányával Malvin Kisasszonnyal. Az eljegyzési ünnepély a mennyasszony szüleinek évalaki birtokán ment végbe, a legszűkebb családi körben.

— Gerster Etelka Debreczenben. Gerster Etelka a világhírű magyar énekesnő Amerikából bazaarkezelt, s Budapesten a „Jó szív” hangversenyén óriási sikerrel részt is vett. A művésznő tudvalevőleg testvére Kleckner Manoné urnőnek, s meglátogatására a napunkban városunkba érkezik. Talán meg lehetne őt nálunk is nyerni egy hangversenyre. Ha ez a hangverseny itt is az árvizkárosultak javára történék, a művésznő jószive aligha megtagadná a közreműködését.

— Változások a pénzügyőrségnél. A debreczeni pénzügyigazgatóság tudatja, hogy az eddig Nagylétán állomásozott pénzügyőri szakasz Vértés közszéke helyezettett át. Erkeserű és Er Adony közszékek a székelyhídi szakasz kerületéből az érmihályfalvai szakasz kerületébe osztattak be.

— A depr. gazdasági tanintézet II. és III. éves hallgatói, mintegy 32-en tegnap este indultak el Domokos Kálmán igazgató és több tanár vezetése alatt egy hétre tervezett tanulmányutjukra. Első sorban a n. körösi gazdasági kiállítás tekintik meg; hová ma d. e. 10 órakor érkeznek meg.

— A debreczeni tornaegylet 1888. Junius 9-én szombatban saját pénzátára javára a nagyerdei vígadóban tornaünnepélyt és táncvigalmat rendez. A rendező bizottság következőleg alakult meg: Nagy Ferencz egyleti elnök. Dr. Kenézy Gyula r. biz. elnök, Márton Imre, Szabó Sándor r. biz. alelnökök, Dr. Orbán József egyt. titkár, Holvay Gyula pénztáros, Peleskey József ellenőr. Áron Jenő, Dr. Bakó József, Dr. Biró Károly, ifj. Buzás Pál, Csanády Jenő, Csányi Benjámin, Darvasy Perencz, Dóczy György, Dóczy József, Fráter István, Fischer Lipót, Györy Elek, ifj. Gyürky Sándor, Ilosvay Bálint, Jakó Sándor, Jánosy Zoltán, Jonegy Miklós, Kálmanchey Mór, Király Gyula, Király Dezső, Kolbenheyer Kálmán, ifj. Kovács János, ifj. Kovács Sándor, Lehoczky Béla, Medgyaszay Miklós, Dr. Oláh Miklós, Orosz Sándor, Patkay Sándor, Péchy Gábor, Rickl Géza, Rózsa Géza, Solymosy István, Stahl Géza, Szentgyörgyi József, Szoboszlaj József, Szoboszlaj Sándor, Szűcs Elek, Takács János, Torday Gábor, Tüdös Antal, Dr. Tüdös Kálmán, Zsdánszky László rendezőbizottsági tagok. Belépti jegy személyenkint 1 frt. Gyermekjegy kizárólag az ünnepélyre 30 kr. Az ünnepély kezdődik d. u. 4 órakor, a táncvigalom este 8 1/2 órakor. Jegyek előre válthatók Holvay Gyula, Szentkirályi és Kalenda, továbbá Zádor Lajos urak üzletében és a pénztárnál. — Felülfizetések köszönettel fogadtatnak s hirlapilag nyugtáztatnak. Az ünnepély műsora következő: I. Versenytorlaszat (Közben zena). 1. Erőgyakorlatok. 2. Nyujtó. 3. Korlát. 4. Vívás. 5. Karika. 6. Versenyvívás. 7. Ló és bakugrás. 8. Magas ugrás. 9. Távugrás. 10. Vívás erővesztésig. 11. Rudugrás. 12. Versenyfutás. II. Pályadíjak kiosztása. III. Táncvigalom. (Kezdeté 8 1/2 órakor.)

— A népiünnepélyvel egybekötött tavaszi vásár, melyet az iparos ifjuság önképző egylete folyó hó 27-én a nagyerdőn rendez, már is széles körben keltett érdekeltséget. A tavaszi vásár, melyhez hasonló városunkban még nem rendeztetett, egyike lesz az ünnepély legérdekesebb részleteinek. Az iparos osztály legtekintélyesebb köreiből mintegy 60 urhölgy fog közreműködni s a rendezőbizottság oly látványossá igyekszik egyébként is tenni az ünnepélyt, hogy az a nagyközönség igényeit nemcsak kielégíteni, de várokozását felülmulni fogja. Az ünnepély napján este hangverseny s ezt követőleg táncvigalom lesz a Dobos pavillonban. A hangverseny műsora és az egyébb tudnivalók később lesznek közzétéve, addig is felhívjuk a t. közönség figyelmét ez érdekesnek ígérkező népiünnepélyre.

— A circus megérkezett. Born világhírű angol-amerikai circus ma d. e. megérkezett. A szebbnél szebb lovak, az óriási elefántok és tevék exotikus csapátja, az óriási társzerek és ponyvakkal fedett diszkocsik szo-

név dicsőséges fényét kellett megmenteni a piszoktól. Kifizettem a tizezer forintot. Megtéríttem az államnak a hiányzó összeget. De ne örülj. A becsület, a név, a tisztesség ezzel még nincs megmentve. Azért hivattalak.

— Parancsolj atyám, szolt közbe a hadnagy megtörve.

— Igen! Jól mondtad. Parancsolom ősz fejem és családnak becsületének megmentését. A te bönöd bün maradt a hiányzó pénz megfizetése után is. A feljelentés megtörtént, te a börtönbüntetést, rangod elvesztését, a megszégyenítést már nem kerülheted ki... Csak egy esetben.

— Mit tegyek?

— Tekints e képra. Egyik ösöd az, a ki e jelenetnek szellemi tanuja; a kinek lelke e perczben azt kérdi tőled, hogy az ő vére buzog e ereidben, az ő erkölcsi világa lakik e lelkedben, az ő bátorsága szivedben. Ha igen, akkor erősnek kell hogy érezzed magad megmenti mindent, a mit a becsület parancsol.

— Mit tegyek atyám?

— Ugy-e fiam, nem volt szükséges, hogy erkölcsi lezckét adjak neked. Hogy őseid emléktét hívjam segítségül lelked megvársárára? Ugy-e tudod te azt, a mit én neked mondani akarok. Látod, fiamnak szoltítottalak mert érzem, tudom, méltóvá teszed még magad arra.

— Parancsolj atyám.

— Van-e fegyvered?

A fiu ijedten, megdöbbenve nézett atyjára. Egy pillanat alatt tudta, hogy az mit kíván; akadozva, alig lélegzve ejtette ki a pár szót: — Miért... kér... dezed? Mintha villám sújtotta volna e kérdésre a vasembert. Csaknem megdermedve állt ott a fiu előtt, aztán örült düh vett rajta erőt, oda futott a fegyver-állványhoz és leakasztotta forgó pisztolyát, majd megfékezve dühét

szilárd szóval, mennydörgő hangon szolt a fiuhoz:

— Hát bünös lelked oly nyomorult is, — hogy még nem bírta megérteni szavamból azt, a mit el kellett volna találnia öszöntőből, a tisztesség érzet sugallatából. — Itt e pisztoly. Vedd! Menj lakásodra s öld meg magad.

— Atyám!

— Akarom. Parancsolom.

A fiu idegesen, vonagló kezekkel nyul a fegyver után, s lassu tétovázó léptekkel indul kifelé.

E perczben megrezzen az apa szívében egy hur, s a szigorú, kérlelhetetlen ember némán kezét nyujtja fiának.

Egy szó, egy hang, egy köny nem kíséri azt a kézsorítást. De azért kínos, fájó, sebet hasító, szívet facsaró érzés nyilvánult abban a bucsuzásban.

Borzasztó éjszakát élt át Ráczkevei Boldizsár. Harezt virott lelkében az öntudat az atyai szeretettel; a becsületet kellett megmentenie, a férfiú személynét, a család büszke nevé egy élet árán. A szerető szív könyörögve, esdekelve szolt hozzá: „Ne keressd fiadat a halálba.” Az a kép onnan a falról visszafelelt: „Fiad emléktét szeretheted, megsirathatod, de a becsületen, börtönt szenvedett bünös nem lehet gyermeked.”

— Jól van az így édes fiam! Es mintha megnyugodott volna. Areza átszellemlült, ideget nem feszítette többé a harag, a düh; szívében nem viharzott a kétségbeesés. Egész lényét elfoglalta az a tudat, hogy a végzet rendelte így. Érezte ugyan néha, hogy ajkai vonaglanak, s torkát fulasztja a kitörni vágyó fájdalom, de erős, hajthatatlan, kemény szíve nyugalmat parancsol, s ő néma megadással túrta, várta az eseményeket.

katlan f...
lyeken a...
adás má...
—
megye...
szos kim...
gye leg...
nek. Ben...
tagját ve...
adatott...
tisztikar...
tés igy...
Biro Em...
az össze...
fájdalom...
len férje...
Hajdum...
reggeli...
vedés ut...
nak 18-i...
történt...
ves ha...
20-kán...
a Csapo...
reform...
templom...
led utca...
tetni. M...
barátain...
lában a...
meghíve...
„Aldás...
kar ped...
„Mely...
társunk...
megyei...
urgak...
kődése...
7 óra...
Feljebb...
ládi gy...
órákor...
a nagy...
telet ut...
1888. m...
sának...
abból a...
Rudolf...
herczeg...
tottak...
jelentés...
lemre m...
ezen ka...
ben élt...
Ez —...
— bizon...
hagynól...
hogy J...
a becsi...
körutra...
magyar...
czen...
retélev...
zelebb...
magyar...
a nagy...
lódésre...
lap vez...
binátio...
évb...
rosokb...
Most i...
junius...
szóló...
küldet...
kik ne...
de arr...
iránt...
üzlet...
hogy...
és nya...
ügybu...
a keze...
riozta...
szí...
épi...
nag...
kel...
ny...
fel...
tel...
a...
há...
lés...
kö...

házi beszédet
várad püspök
délután 1/4
egy másnap az
ermálás szent-

vic Mátvás.
Elek és csat
forrón szere-
toha apának,
NAK néhány
4-ik évében, a
tele után tü-
16-án Nagy-
nyttát. Kedves
E. hó 18-án
t. sirkertben
Az engesztelő
19-én, fog a r.
nak bemutat-
17.

y László,
zójó, a megye
szelt Beót-
csütörtökön
h á z y Berta-
edves és szép
nyal. Az el-
ny szüleinek
a legszűkebb

enben. Gerster
ekesnö Ameri-
n a „Jó szív“
részt is vett.
vére Kleck-
reglátogatására
zik. Talán meg
hangversenyre.
z árvizkárosul-
résznő jószive
ését.

segnél. A deb-
latja, hogy az
t pénzügyöri
ztetett át. Er-
a székellyhídi
yalvai szakasz

tézet II. és III.
tegnap este
szató és több
tervezet tanul-
kőrösi gazda-
hová ma d. e.

et 1888. Junius
javára a nagy-
lyt és tánczvi-
ottság követke-
Ferenz egyleti
iz elnök, Már-
biz. alelnökök,
Holvay Gyula
nőr. Aron Jenő,
roly, ifj. Buzás
Bénjámín, Dar-
Dóczy József,
t. György Elek,
Bálint. Jakó
y Miklós, Kál-
Király Dezső,
vács János, ifj.
vács, Medgyaszay
sz Sándor, Pa-
kl Géza, Rózsa
kl Géza, Szent
zsef, Szoboszlay
János, Torday
Tüdös Kálmán,
zottsági tagok.
t. Gyermekekje-
r. Az ünnepély
a tánczvigalom
a válthatók Hol-
alenda, továbbá
s a pénztárnál.
fogadtatnak s
ünnepély műsora
t (Közben zena.)
6. 3. Korlát. 4.
vívás. 7. Ló- és
Távugrás. 10.
ugrás. 12. Vár-
tása. III. Táncz-
7.)

bekötött tavasz
ag önképző egy-
rdón rendez, már
keltséget. A ta-
ló városunkban
lesz az ünne-
pek. Az iparos
reiből mintegy
s a rendezőbi-
kszik egyébként
y az a nagykö-
égíteni, de vára-
ünnepély napján
töleg tánczviga-
an. A hangver-
adnivalók később
telhívjuk a t.
kesnek ígérkező

Born világhírű
e. megérkezett.
óriási elefántok
az óriási társzo-
t diszkocsák szo-

katlan feltűnést keltettek az utcákon, me-
lyeken a cirkus helyére elvonultak. Az elő-
adás már ma este megkezdődik.

— **Halálozás.** Fekete zászló leng a vár-
megye házán, szomorú jelezi egy igaz, jó
embernek, legszebb férfi korában történt gyá-
szos kimúltát. Kovács István egyike volt a me-
gye legderékabb, legszorgalmasabb tisztviselői-
nek. Benne a tisztviselői kar egyik legkitűnőbb
tagját veszítette el. Elhunytáról két gyászjelentés
adatott ki; egyik a család, másik a vármegye
tisztikarának részéről. A családi gyászjelen-
tés így hangzik: Özv. Kovács Istvánné szül.
Bíró Emília, Irma és Laura gyermekeivel;
az összes rokonok nevében is a legmélyebb
fájdalom érzetével tudatja kedves feledhetel-
en férje, jó apa és rokon KOVÁCS ISTVÁN
Hajdumegye pénztárnokának, folyó hó 18-án
reggeli 7 és fél óraker, hosszas súlyos szen-
vedés után, életének 41-ik, boldog házasságá-
nak 18-ik évében agyhártyalob következtében
történt gyászos elhunytát. Feledhetetlen ke-
ves halottunk pormaradványai folyó hó
20-án Vasárnap délután 5 óraker fognak
a Csapó-Vár utca 357-dik számú háztól a
reform. egyház szertartása szerint a nagy-
templomban tartandó rövid ima után a cze-
g led utcai sirkertben örök nyugalomra leté-
tetni. Mely végtiszűzességére rokonainkat,
barátainkat, az elhunytunk pályatársait, álta-
lában a n. é. közönséget szomorított szívvel
meghívom. Debreczen 1888. Május hó 18-án.
„Aldás legyen emlékeztető!” A megyei tiszti
kar pedig következő gyászjelentést adta ki:
„Mely fájdalommal tudatjuk szeretett tiszt
társunk Hajdúvármegye pénztárnoka s vár-
megyei bizottsági tag KOVÁCS ISTVÁN
urgak a közelet terén 13 évi buzgó mű-
ködése után, folyó évi május 18-án, reggel
7 óraker, életének 41 évében történt elhunytát.
Felejtethetetlen tisztársunk földi részei a esa-
ládi gyászjelentés szerint f. hó 20-án d. u. 5
óraker fognak a Vár utca 357. számú háztól
a nagytemplomban tartandó gyászisteni tiszt-
elet után az anyaföldnek átadni. Debreczen
1888. május 18-án. Hajdúvármegyei tisztikara.

— **József főherczeg debreczeni látogatá-
sának,** a Pesti Hírlap tegnapi vezércikke
abból az alkalomból, hogy ugyanezen időben
Rudolf trónörökös a gyalogsági s Vilmos fő-
herczeg a tüzérség főfelügyelője szemlét tar-
tottak az ottani katonaság felett, különösebb
jelentőséget tulajdonít, a mint általában figye-
lemre méltóknak és szembeszökőknek állítja
ezen katonai manővereket, melyek a levegőben
elterjedt löpor füst szagot szaporítják.
Ez — nyomd — a nevezett újság
— bizonyos még egy is, habár figyelmen kívül
hagynók is, — pedig nem hagyhatjuk, —
hogy József főherczeg honvéd parancsnok a
bécsi leleplezési ünnepélyekről nyomban
köruttra indult. A népszerű főherczeg ma a
magyarország egyik központján, Debreczen-
ben jelent meg, hogy katonai kísé-
retével együtt szemlét tartson, — még kö-
zelebb az orosz határ felé, — ott a hol a
magyar népesség ellenállási és harzi ereje,
a hagyomány szerint is, legképesebb a kifej-
lődésre. Ez természetesen csak a Pesti Hir-
lap vezércikkirójának egyéni nézete és com-
binációja. Hiszen József főherczeg minden
évben elljő Debreczenbe, s elmegy más vá-
rosokba is, hogy az ő honvédeit megtekintse.
Most is ugyanazt tette, a mit máskor is tett.
— **A debreczeni fiatal kerekedők által,**
junius 2-án rendezendő nyári tánczvigalomra
szóló meghívók már legnagyobb részben szét-
küldöttek — felkértek tehát t. mindazok,
kik netalán tévedésből meghívót nem kaptak;
de arra igényt tarthatnak, sziveskedjenek ez-
iránt a biz. elnök Gyenes Lajos női divat
üzletében jelentkezni.

— **Szaporá képeles.** — „Csak a fejét,
hogy meg ne sántuljon!” kiáltotta az egyik
és nyakon fogván a másikat, képele azt nagy
ügybuzgalommal és kegyetlenül. A másiknak
a kezébe vala egy napernyő, a melylyel pa-
rirozta, sajna, de gyöngéden az „egyik” esa-

pásait. — Tegnap délelőtt játszódtott le ez az
idylli jelenet palam et publice. Az egyik „ur”
hosszu, sovány és fekete. A másik szőke ala-
csony és kövér. Tanuk állítása szerint hetven
kofa állott röhögő soriatal mellettük, míg az
„urak” képtelék magukat aztán, con tutto
complimento, még egyszer egy szelid bucsu-
nyaklevest adván egymásnak, elválakoztak.

— **Hány zászóg van a Hortobágyon?** A
hortobágyi legelőre eddigélé kihajtottak szá-
mos marhát 11467, tenyészbikát 139, tavalyi
bornyut 3108, számos lovat 2701, tavalyi
csikót 713, sertést 4050, ökröt 1728, süldő
bikát a bika gulyába 177, tavalyi bikát 111,
birkát 17180, birkakost 370, magyar juhot
4024, magyar kost 246, összesen 24585 dbot.
Ez a létszám valamivel kevesebb a mult
évinél. Azonban a még mindig tartó kihaj-
tásokkal néhány százzal szaporodni fog.

— **H-Dorogon,** — mint levelezőnk írja,
— a tánczvigalommal egybekötött műkedvelői
előadás és tombola estély 110 frtot jövedel-
mezett a vizkárosultaknak, a kiadások levo-
násával. A kiadások közt legnagyobb tétellel
szerepel H. Nánás, a „szinpadí diszletekért”
10 frttal; — mely összeget, ha sikerül a
rendezésnek, a czejlavára elengedtetni, a
110 frt, s z a z h u s z r a emelkedik; mely
tekintettel H. Dorog súlyos anyagi viszonyaira
s arra hogy már előbb a G a z d a k ö r r, később
a községi elöljáróság maga is eszközöket gyűjtéseket
s így a „jó szivek” meglehetősen megsezenvedtak jó s a g u k é r t,
— szép eredménynek tűnik fel. Ez eredmény
létrehozásában Dorog város „Jószive”-é, a
szép, jó, nemes nemesért buzduló s a szeren-
csétlenségben résztvevő, annak sebeit gyengéd
kezekkel kötözött hölgy közönségé az érdem
osztatlan koszoruja. A mulatság ilyen
sikeres keresztülviteléért, a rendezés körül
fáradságot nem ismerő Ganzler Béla vasuti
főnököt illeti a babér. A mulatság program-
szerüleg folyt le. Szini előadás után táncz,
ezután a szünóra, társas vacsora, mely Aron
vendégfős jó hímvezt nem esorítottta meg.
Vacsora alatt a 150 tárgyból álló nyeremény-
tárgyak kisorsolása következett. Sok nyere-
mény a vidékre esett. Debreczenből Kovács
Gyula szolgabíró, Ungvárról Fejér Kanonok,
Szegedről Rácz Sándor tanár, több kedves
csesebecse nyertesei lettek.

— **Zene.** A Magyar Testvérek zenekara
holnap Vilmos Lajosnál, hétfőn pedig a nagy
erdőn fog játszani.

— **Bergmann és Blumenstock** daltársulata
holnap este a „Fiume” sörarnok udvarkert
jében (a színházzal szemben) fog játszani.
A társulat élvezetes estéket szerez a közön-
ségnek.

— **Rác Károly** zenekara holnap délután
a Nagyerdőn, este pedig a „Bika” udvar-
kertjében fog játszani.

— **Találatot** s hozzánk beküldetett egy
„Franz Kutzer k. k. Feldwébel” névvel el-
látott pecsétnyomó. Tulajdonosa a szerkesz-
tőségben a talált tárgyat átveheti.

— **Biharmegyei hírek.** A Petőfi társaság,
tegnap este érkezett Nagyváradra. A gyors
vonat csaknem három órai késéssel érkezett
meg. A vasuti indóháznál Sal Ferenz kir.
tanácsos, polgármester, Endrődy Sándor, Rádl
Ödön Petőfi társasági tagok, Mezey Mihály
és még több rendező bizottsági tag fogadták
öket. A vendégek a „Széchenyi”-ben szállá-
soltattak el. Este a Rádl Ödön vendégei vol-
tak. A tulajdonképeni ünnepély ma d. e. 11
óraker veszi kezdetét a matinéval. A matinée
után bankett lesz a Rózsabokorban, melyen
Várad összes intelligentiája készülni részt venni.

— **Nagyváradon** a szinkör még
mindig üres. A társulat tagjai tetszés között
de csak egy két néző előtt játszanak. Két
előadásról ír a „Sz-g.” Így: „Kedden a
„Koldusdiák” jól ismert zenéjében gyönyörköd-
tünk, nem nagyon sokad magunkkal.” Szer-
dán a „Báró és Bankárt” adták, „igen kis
számu közönség” előtt; a hatásos tragédia
után szép Galathea: a távollevőket saj-
náljuk, sokat veszítettek élvezetben.”

Öngyilkos kataszteri mérnök.
Margittáról írják lapunknak: Fischer János
budapesti illetőségű, Margittán tartózkodó ka-
taszteri mérnök szerdán este agyonlötöte magát.
Azonnal meghalt. Öngyilkosságának oka ismer-
etlen. — Nagyváradon a víz-
vezeték felállításának ügyét dr.
Berkovics Ferenz kezdeményezésére több
városatyá vette kezébe. A városi közgyűlés-
hez kérvény szándékoznak benyújtani. — A
nagyváradí takarékpénztár
közgyűlése elhatározta, hogy 40000 ftal be-
lép a váradí közraktárak alapítói közé s el-
fogadta azon alapszabály módosítást, hogy
ezután a termékenyekre is adhasson az inté-
zet előleget.

Felelős szerkesztő és kiadó laptulajdonos:
Vértési Arnold.
Főmunkatárs: Karczag Vilmos.

Mindeuennemü
száj- és fogbajokat
kezel, valamint
odvas fogakat
és
fogtöveket
(fájdalom nélkül érzéketlenítés által)
távolít el,
fogakat töm és műfog betéteket
eszközöl
Dr. TIHANYI SÁMUEL
rendelő óráiban (reg. 8—9-ig,
d. u. 2—4-ig.)

Kiadó!
18 hold új föld az Ondód mel-
lett, tanyai épülettel 1888, október első-
jéttől kezdve, egy vagy több évre bérbé
kiadó. Hatvan-Csap u. 1404.
A debreczeni izraelita hitközség előljá-
róságától.

525 sz.
1888.

Pályázati hirdetmény.
A debreczeni izr. hitközség két mar-
hahusvágó székén a 400—400 forint évi
fizetéssel javadalmazott két mézszárszéki
székállói állás f. é. július 1-én be-
töltendő lévén, fölhívatnak mindazok, kik
ezen állásokra pályázni kívánnak, hogy a
megkivántató, de kizárólagosan a
h u s m é r é s b e n v a l ó ü g y e s s é g
ö k e t igazoló bizonyítványaikkal föl-
szerelt kérvényüket f. é. j u n i u s 18-ig
a hitközségi jegyzői hivatalhoz (szt. anna-
utca, izr. templom épület) nyújtsák be,
mely hivatalnál a pályázati föltételek
megtekinthetők.
Debreczen, 1888. május hó 18-án.
Az előljáróság,

**Lakások berendezéséhez
butorkelméket,
szőnyegeket,
ágy és asztaltakarókat,
paplan és matrácokat,
függönyöket,
legnagyobb választékban ju-
tányos szabott áron ajánl
Kunz József és Társa
c z é g.**

**Frohner kávéház
megnyitása.**
Tudatom a n. é. közönséggel, miszerint
vasárnap folyó hó 20-án,
a volt „Hungaria”
kávéházat megnyitom.
A megnyitáson
egy elsőrangú zenekar
fog közreműködni.
Főtörekvésem leendő jó kávéházi valamint
egyéb hűsítő italok, mint szintén pontos ki-
szolgálat által a n. é. közönség meglegedését
kiérdemelni.
Szives pártfogást kér
tisztelettel
Rosenberg
kávész.

3553.
1888.
Árverési hirdetmény.
Debreczen sz. kir. város tanácsa ré-
széről közhírré tétetik, miszerint a város
julajdonát képező Elizeum és Magos-
csapszék, az epreskerti-csapszék, a Bégán-
csapszék, a Bány-csapszék, a Csicsogó-
csapszék, a Nyulas csapszék, a barom-
vásártéri levő egy köpince, és a ló-
vásártéri-csárda, a város ház nagytermé-
ben folyó 1888. évi május hó 30-ik nap-
ján d. e. 10 óraker az 1889. évi január
hó 1-től 1891. évi december 31-ik nap-
jáig tehát 3 évre, — nyilvános árveré-
sen, a városi számvevő hivatalnál meg-
tekinthető feltételek mellett hasznbérbe
fognak adatni.
Míró az árverelni kívánók azzal ér-
tesítettnek, hogy a kikiállítási árak 10
%-át bánatpénzül az árverelő bizottság
kezeihez készpénzben letenni tartoznak.
Debreczen, 1888. május 14.
A városi tanács.

Van szerkesztőnk ezennel a helyben és a vidéken lakó t. cz. építető közönségnek
szives tudomására adni, miszerint itt helyben jelenleg Szikszay József ur újonnan
épülő gőzfürdője berendezésével lévén elfoglalva, mi ökből anyag és műszereinkből
nagyobb mérvű készlettel és bizalmas megbízható munkásaink egy részét művezetőnk-
kel együtt itt helyben vagyunk lényet nek tartani. E körülmény kedvező alkalmat
nyújt arra, hogy esetleg szakmánkba vágó munkálatokat u. m.

Betonburkolatokat, járdákat, kapubejárásokat,
egyszerű és díszes
cementlapburkolatokat,
nedves falak vagy pinczék teljes
kiszáritását, csatornázásokat, szökőkutak
felállítását stb. olcsóbban eszközölhetünk, mintha azt más alkalommal kellene
teljesíteniünk.
Miután még bátorokodunk itt helyben régebben eszközölt munkálatainkra u. m.
a város részére készített betonjárda és bérkocsi állóhelyre, továbbá a m. kir. do-
hánygyár nagyobb mérvű csatornázására stb. hivatkozni, kérünk esetleges megrende-
léseket Kindlein ur művezetőnknel a gőzfürdő építkezésnél a Szikszay fürdőben vagy,
közvetlenül hozzánk, alauti czejünk alatt juttatni.
Teljes tisztelettel
MELOCCO TESTVÉREK
működőgyára
BUDAPEST, Csömöri-ut 12.

Csak öt napig! Csak öt napig!
Ma szombaton, május 19-én
nagy dísz megnyitó előadás.
BORN LAJOS ANGOL-AMERIKAI CIRKUSA.
Debreczen sz. kir. város és vidéke nagyérdemű közönségének van sze-
remsém becses tudomására hozni, hogy május hó 19-én reggel külön vonaton
valóságos nagyszerű társasággal ide érkeztem
Széchenyi utca végén felállított óriási sátramban
a magasabb lovarművészet, lödimitás, tornázás, ballett stb. terén, valamint az idomi-
tolt óriási elefántok, tevék, dromedárok elővezetésében osakis 5 napig tartó előadás-
kat tartok.
Vasárnap 2 nagy disz előadás
d. u. 4 és este 8 óraker.
Hetfőn este 8 óraker
rendkívüli dísz előadás.
Alázatos tisztelettel
BORN LAJOS
igazgató tulajdonos.

A Konyári Sóstó Fürdő

május 1-én megnyitott;
Legújabb Dr. Lengyel Béla m. kir. egyetemi tanár által vegyelmestett: különösen nagy mennyiségű sókat tartalmaz, s több mint 50 évi gyakorlati használatból is bizonyos kitűnő gyógyhatása, görvélykór, esz, köszvény, csontszu, szeszszagorodott testrészek és bőrbajoknál. A fürdőorvos massage és villanyt is alkalmaz. Egészséges berendezett szobák. Jó magyar konyha és pontos kiszolgálásról gondoskodik van. Négy heti ott időzőknek 10% ár-csökkentés biztosított.

Tisztelettel
FÁY SÁNDOR,
fürdő tulajdonos.

Eladó ház.

A czepléd-utczai 51. számú (Sápy-féle) ház (földje nélkül) szabad kézből eladó.

Ertekezhetni ugyanott.

(Alkuszok kizárva.)

Sertés hizlalók figyelmébe.

A h-nánási gőzmalom részvény-társaság birtokában lévő 250—300 drb sertést befoglaló egész ujonnan teljesen felszerelt

hizlalóda,

a vasút állomás közvetlen közelébe rak-tárral és fürdővel ellátva minden órán kiadó. Ertekezhetni H.-Nánáson a gőzmalom igazgatójánál.

Hatóságilag engedélyezett

VÉGKIÁRULÁS.

Van szerencsém a n. é. közönségnek szives tudására hozni, hogy a helybeli piacon [Scheer Bernáth ur házában, a „Bika“ szállodával szemben] 11 év óta fenálló

norinbergi és díszműüru üzletemet

eltávozásom miatt

VÉGKIÁRUSITOM

a rendes szolid meghatározott áruknál 20—50 százalékkal olcsóbban.

Nagy választékban ajánlom, uti, vadász, lovagló és önvédelmi árucikkeimet u. m.

Kézi bőröndök és táskák, uti faladák

Reizsidzjak és gumiköpenyek.

Díszbőr nyergek, Kantárok

Lovagló pálcák. Ostorok és valódi angol nyereg szappan.

Vadász és szobai (főber) fegyverek,

Revolverek, pisztolyok, hozzá való töltények és táskák.

Valódi Berdorfi alpaca és alpaca-ézüst (china ezüst) asztali kések, kanalak, ecet- és olaj-tartó, Cukor szelenczék és tálczák.

Függő, és asztali lámpák, konyha és háztartási cikkek, férfi kalapok, és gyermek játékok minden áron eladatnak.

tisztelettel

Kraicz Gyula.

NEW-YORK

életbiztosító-társaság.

Alapított 1845-ben s tisztán kölcsönösségen alapul.

1888. január 1-én az aktívák 430 millió frankra rugtak. — Felosztható nyeresénytöbblet 34.471.813 frank.

A tőke letétek jövedelme 19 1/2 millió frank, a mi az aktívák 5%-át, és a tartalék 5 1/2%-át teszi.

Fennállása óta 1888 január 1-ig a társaság kifizetett:

Esedékes biztosításokért . . . . . 272.573.634 frankot.
Nyeresényekért és visszaváltásokért . . . . . 278.066.240 „

Az 1887-ben ujonnan felvett biztosítások 553 millió frankra emelkednek.

A társaság Europa fővárosaiban épügy mint Ázsiában, Afrikában, Amerikában fiókokat állított fel. Miután tisztán kölcsönösségen alapul és miután nincsenek részvényesei, a tőke és nyeresény a biztosítottak kizárólagos tulajdona marad.

Referenciák Magyarországon:

A magyar általános hitelbank.
A pesti magyar kereskedelmi bank.
A magyar pénzváltó s lezártoló bank.
Strasser és König Budapesten.
Deutsch Ignác és fia Budapesten.

Közelebbi felvilágosításokat ad

a NEW-YORK életbiztosító-társaság igazgatósága
BUDAPEST, KORONAHERCEG-UTCZA 20.

Debreczeni főigazgató BECHERT MÁNÓ urnál.

Köszén-kátrányt

legjobb minőségben
zsindely és deszkatetők
behuzására,

mely által azok tartóssága kétszerre hosszabb, továbbá czulapok, melyek a földbe ásatnak, kerítések s gazdasági eszközök befestésére, hordókban a 50 egész 200 kiló súlytartalommal; továbbá saját gyártmányu COAKSOT (pirszén) kovácsok és lakatosok részére, ajánlja jutányos ár mellett

a légszuszgyár igazgatósága
DEBRECZENBEN.

3737 tk.
1888.

Árverési hirdetmény.

A debreczeni kir. törvényszék, mint tkvi hatóság közhírré teszi, miszerint a debreczeni 581. sz. tjkben A I. 1 rsz. 597 hrsz. 326 népsorszámu beisőségnek és 2 rsz. 6184. hrsz. ondódi földnek Nagy Lajost, Erzsébetet és Lászlót illető 1/4-ed rész, bírói önkéntes árverésen 1888. évi Julius hó 20-án d. u. 4 órakor ezen tkvi hatóság árverési termében el fog adatni. A beisőség kikialtási ára 2500 frt, az ondódi földé 300 frt., mely összegeken alul az ingatlanok eladatni nem fognak.

Az árverelő tartoznak a becsérték 10%-át, vagyis 250 frt és 30 frtot az árverés kezdetével az árverelő biztos kezéhez lefizetni.

Az árverés többi feltételei az árverésig a hivatalos órák alatt ezen tkvi hatóságnál megtekinthetők.

Kelt Debreczenben a kir. törvényszék mint tkvi hatóságnál 1888 évi aprilis hó 30-án.

Nagy Károly.
kir. törvénzéki bíró.

Bor nagykereskedés megnyitás.

Tisztelettel jelentem a n. é. közönségnek, hogy Kismester-utca 1241-dik sz. n. levő Komlóssy-féle házban, törvényszékiileg bejegyzett cég alatt

első érmelléki BOR NAGYKERESKEDÉST nyitottam.

hol mindennemű asztali és csemege, valamint

EGRI és BUDAI VÖRÖSBOROK

hamisítatlan minőségben, a legtisztábban kezelve folyton 50 literes hordókban és azon felül is kaphatók.

Hordók ára: 50—60 literes 2 frt,
100 „ 3 frt.

A hordók egy hónapon belül jó karban, bérmentve küldve ugyanezen árban visszaváltatnak.

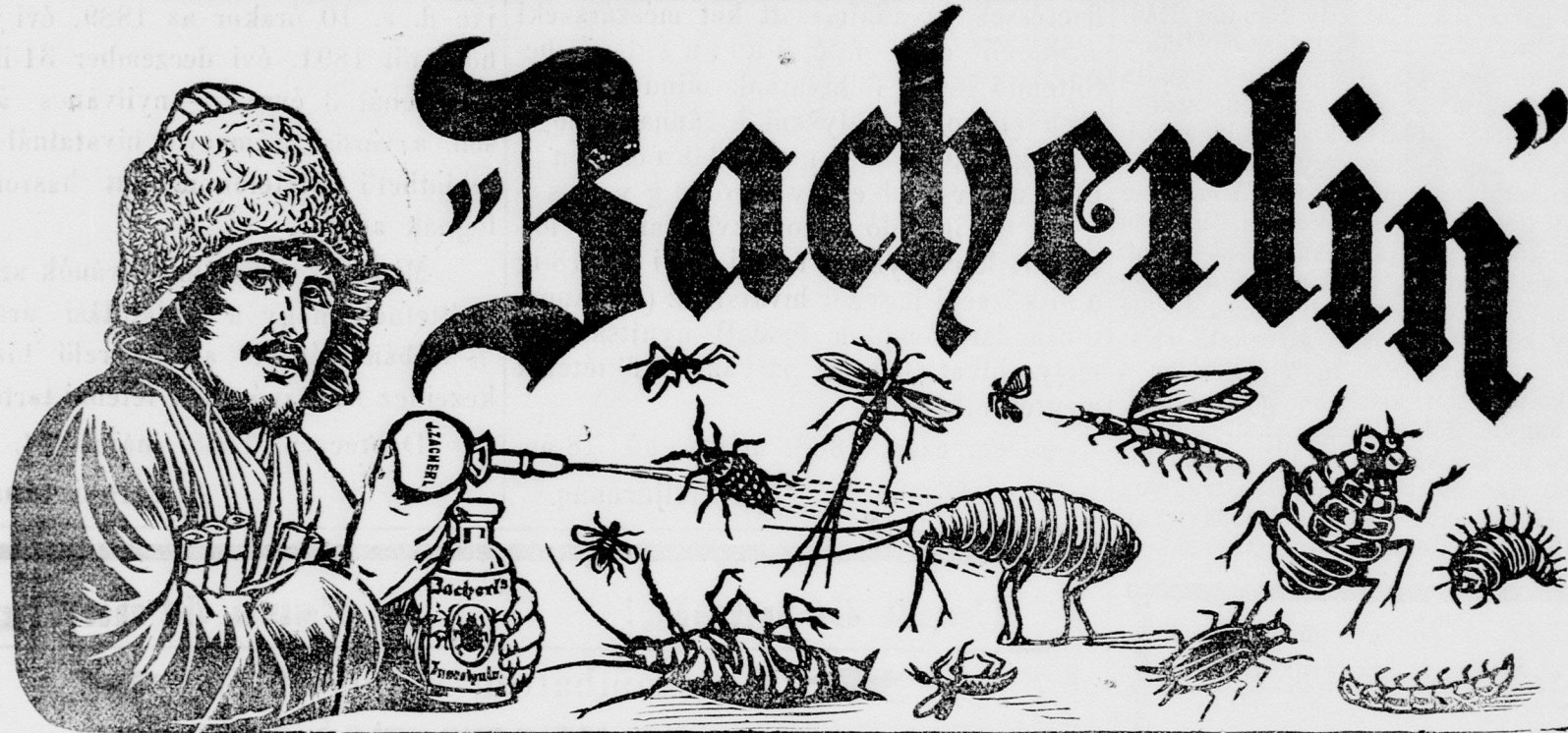
Gyors, pontos és lelkiismeretes kiszolgálásról kezeskedem.

A nagyérdemű közönség szives pártfogását kérve, tisztelettel maradtam

P. MAYER MÓR

első érmelléki bor nagykereskedő
DEBRECZENBEN.

Vidéki megrendelések pontosan és gyorsan eszközöltenek. Helybeli megrendelések kívánatra házhoz is szállítanak és pedig oly formán, hogy a fogyasztási-adó előlegesen általam befizettetik.

a legkitűnőbb valamennyi rovar ellen!

Ezen legújabb kiváló különlegesség meglepő erővel és gyorsasággal pusztít el lakásokban, konyhákban és vendéglőkben mindennemű férget, nemkülönben házi állatainkon, istállóknak, növényeken, üvegházakban és kertekben.

Valódi minőségű „Zacherlin“ csak: névaláriás- és védjeggyel ellátott eredeti palaczkokban árultatik. Ami nyitott papirosban mérnek ki, az sohasem „Zacherlin“-féle különlegesség!

ZACHERL J., Bécs. I., Goldschmiedgasse Nr. 2.

Kapható a következő czégekknél:

Debreczenben:

Szabó Zsigmond urnál,
Csanak József urnál,
Varga Lajos urnál,
Szepessy Antal urnál,
Gassner Károly urnál,
Kohn Henrik urnál,
Benedek Árpád urnál,
Veidner József urnál,
Ganovszky Lajos urnál,
Götl Nándor gyógyszer. urnál,
André Károly urnál.

Dr. Rothschnek Emil urnál,
Deutsch A. és Kun uraknál,
Dömök Béla urnál,
Wenger János urnál.

Nagy-Váradon.

Hirschmann Ede urnál,
Bartsch Arthur urnál,
Kiss Sámuel urnál,
Janky Antal urnál,
Huzella Mátyás urnál,
Mihellfy Pál urnál,
Nyir György urnál.

Wurst Gyula urnál,
T. Gallawitz urnál,
Schön Miksa urnál.

Nyiregyháza.

Korany Imre urnál,
Hoffmann Adolf urnál,
Gross S. M. urnál,
Lederer Ignác urnál,
Glück Ignác urnál,
Feszt László urnál,
Szopko Alfréd urnál.

Hajdu-Böszörmény.

Gemeinbeck József urnál.

Hajdu-Nánás.

Slachta János.

Nagy-Kálló.

Nagy-Károly urnál.

Wagner Lajos urnál.

Szoboszló.

Trocsányi Imre urnál.

Tokaj.

Rainer D. urnál.

A vidéken valódi Zacherlin' ott kapható, hol „Zacherlin falragaszok“ láthatók.

Szo
s. 4

1888

1888

1888

1888

Né
oro

1888. — A „Debreczeni Ellenőr” pünkösdi melléklete.

P Ü N K Ö S D.

AZ ALFÖLD.

Tengerszéles alföld! Tengerszéles alföld!
 Mi fut rajta végig? Mi röpiül fölötté?
 A betyárnak lova, Tarkaszármu tűzök,
 (Utól dehogy érik!) Hortobágy szülötte,
 A komoly magyarnak Magyar ajkak dala,
 Szeme pillantása, Dala sóhajtása,
 Szörnyű fergetegnek Fényes hulló csillag,
 Szárnya csattogása. Költő hasonmása.

Tengerszéles alföld! Áll az öreg pásztor
 Három hegy áll rajta: A nagy pusztaságon,
 Vakondulás, kundomb, Rádül fütykösére,
 S a temető hantja, Hetven évet rányom;
 S legvégén a sírnak, Mögötte a kút áll,
 Felnyulik a fejfa, S e mögött a gólya,
 Felmutat az égbe, Ez a tenger alföld
 Hogy így „ó” akarja. Három hű lakója.

Gróf Lichy Géza.

PÜNKÖSD ÜNNEPÉRE.

Óh fényes lángok, tiszta fényes lángok,
 Melyek a mennyből szálltatok a földre,
 Megvilágítván az egész világot,
 Napokat gyújtva az éjjeli ködbe,
 Utat jelöltök szívnek és emének
 A végtelenbe rohanó időkig;
 Ti vagytok ama nagy, dísz Szentlélek,
 Kinek szent tüze behat a velökig!

Im megnyílik a látás fényeteknél,
 Bátorság ömlik a félénk erekből;
 Szétolvastjátok a nyelvek bilincseit,
 Lelket leheltek a holt tömegekbe;
 Mert holt tömeg a nép — szabadság nélkül,
 Lelketlen hulla, mely dermedve resped;
 Ti leszálltatok az Ur kegyelméből,
 És mi érezzük a teremtő lelket!

Hangokat hallunk zengeni a légből:
 „Munkára fel! A munka a szabadság!”
 És lángokat ver a tettvágy szívünkben,
 Lelkeinket az eszmék elragadják!

Ész és erő együtt munkálva járnak,
 Egyengetve a boldogságnak útját,
 Mig felettünk a fénylő galambszárnyak
 az égbolton a végső célt mutatják.

Munkára fel! A verítéknek gyöngye
 Értékesebb és szebb a tengerenél!
 Nincs közöttünk többé a lélek avagy gyöngye:
 Meggyaludtunk a Szentlélek tüzenél!
 A föld virul, zsendülnek a kalászosok,
 Fénylik az éke, szebb a színaranyúl;
 A műhelyekben zúgó kalapácsok —
 Hangjai mellett a szorgalom ott áll! ...

Hű apostolok járnak szerte-szűjjel;
 Nagy díja van a dicső küzdelemnek!
 Nincs pihenőjük sem nappal, sem éjjel,
 S ott a szentegyház, a hol megjelennek,
 A mit hirdetnek: munka és szabadság!
 A nép örömtől zajlik Lallatára:
 Városok, falvak kézzől-kézre adják ...
 A közjólétnek veríték az ára!

Légy üdvözölve piros pünkösdi napja,
 Légy üdvözölve nemzetem nevében!
 Áld téged a nép apraja és nagyja,
 S oltáridát meggyújtja hő szívében!
 A trón koszorút nyújt ma a műhelynek;
 Erős alapja annak is a munka!
 Elvesznek azok kik — korán pihennek,
 A kik megállnak már a fele-utba!

Drága hazám! Így szálljon meg a lélek,
 A kit a vallás nagy istennek hirdet!
 Érezd szellemét ma szent ünnepének:
 Minden fiadban így leljen ma bivet!
 A tüzes nyelvnek tiszta, égi lángja
 Legyen erősség a mi szíveinkben,
 Mídon mill'jó ajk sohajta, kiáltja:
 Köh öjje el, jöjje el nagy Szentlélek isten!

Komócsy József.

EMLÉKEK.

Ha e magányos partokon
 Járak föl és alá —
 Szívemet mintha valami
 Szaggatná, bánthatná.

Egy-egy fehé sűvölti végig
 A fénylő, kék eget;
 Egy-egy emlék villáma gyul ki
 Fájó szívem felett

ság.
 alapul.
 gtak. — Fel-
 ktivák 5%-át,
 ett :
 634 frankot.
 240 „
 553 millió
 n, Afrikában,
 gen alapul és
 a biztosí-

gatósága
 O urnál.

letmény.
 örvényszék, mint
 eszi, miszerint a
 yben A I. 1 rsz.
 ámu beisőségnek
 ondódi földnek
 és Lászlót illető
 s árverésen 1888.
 u. 4 órákor ezen
 termében el fog
 áltási ára 2500
 frt., mely össze-
 ok eladatni nem
 znak a becsérték
 és 30 fítot az
 árverelő biztos
 feltételei az árve-
 att ezen tkvi ha-
 a kir. törvszék
 1888 évi aprilis

gy Károly.
 vszéki bíró.

eskedés
 itás.
 n a n. é. közön-
 ceza 1241-dik sz.
 ázban, törvény-
 alatt
 elleki
 SKEDÉST
 m.
 és csemege, va-
 UDAI
 OROK
 a legtisztábban
 es hordókban és
 0 literes 2 frt,
 3 frt.
 pon belül jó kar-
 ugyanezen árban
 elkiismeretes ki-
 még szives párt-
 maradtam
 R M Ó R
 gykereskedő
 BEN.
 delések pontosan
 k. Helybeli meg-
 hoz is szállítat-
 hogy a fogyaszt-
 m befizetteik.

II.

A lengő, ragyogó lombokkal
Fajzán csókokat vált a szél,
De itt-ott megrezdül az árnyban
És lehull egy-egy falevél.

Szívemmel tovább emlékek,
Sok édes ábránd incesleg:
Ködképek, lidércziáng játéka
Mogorván ülő rom felett . . .

III.

Pusztá erdő bús homályán
Végig bolygok busan, árván,
Engem illet méla gyászsa,
Ágának halk zugása.

Bolygok, bolygok az avarban,
Szinte tépdés ez a dallam
S könnyet szőttet a szemembe:
Ifjuságom jut eszembe!

Hajh, mikor még zsongott itten
S zöld levéltől fénylett minden!
Mikor még itt szólt a madár!
— Vége van már! oda van már:

Ifjuságom zöld erdője!
Gyász maradt még csak belőle;
Szárak ágak, törött gallyak:
Szemfedőnek, ravatalnak . . .

ENDRŐDI SÁNDOR.

A M I A T Y Á I N K.

(Jelenet.)

Írta: **TOLNAY LAJOS.**

Az igen tisztelt alsóbbrendű tanítósegédek a főbb gymnaziumoknál mindig büszkeségüknek tartották s gondolom most is annak tartják, hogy a közművelődés érdekében a bensőbb titkos tanári értekezletek, vitatkozások, ánkettezések eredményeit, a szeretet és részvét finom hangszövein, a mélyen érdeklődő szülők, tanügybarátok és érdektársak tudomására eresztették.

Mert ugyan mért is ne eresztették?

Sok boldog órának vetik meg ez által fundamentumát.

Ma lesz a zárónap a csütörtökvásári fogymnáziumban, a pályadíjak kiosztása, a jutalmak elítélése, az ajándékkönyvek, ajándéktallérok és ritka aranykák ünnepélyes átnyújtása — fényes beszédek megtartása mellett.

Kik lesznek a nyertesek? Oh kik lesznek a bész szerencse választottjai? Hány sohaj, hány legördülő könyv s hány édes anyai imádság fog bemutatni az Ezek Urának s a tekintetes és nagyságos és méltóságos előjárásának, különösen pedig az új főgondnok urnak.

De még most ékesítik csak a nagy természet javában: rakják fel a drága könyveket, melyekbe heteken át mind irták a kitiüntetendők neveit; rakják fel a papírsomagokat, a leendő akadémikusok pályaműveit és helyezik fel a nagy alapítók tündöklő arany keretes arcképeit.

Ott áll már a nagy börszék a főgondnok királyi tanácsos ur számára; ott pihennek a hatalmas vizes poharak, melyekből most csak vizet lehet inni még Közlő József urnak s Deigény Gáspár urnak is s ott nyoszorós hátul a rozszant verki orgona, mely az isteni tisztelet áhitatos emelésére szolgáland.

A kis városkában, mint a futó tűz terjedt el a hír, hogy a négy darab száz forintos stipendiumot most az egyszer igazán négy szegény ifju fogja nyerni. A hatvan forintos Szentlélekijumokat is három szegény ifju s a harmincz forintos Árpásy ösztöndíjat is négy igen jó magaviseletű ifju kapandja. A főgondnok ur unokaöccsének, a főgondnok ur unokájának, e derék kis unokák préceptorának, a tanár urak gyermekeinek s a Réz tiszteletes ur görbe nyaku fiacskájának most az egyszer háttérbe kell szorulniok. Mért, azért, hogy az egyetemi biztos dr. Iszom Béla ur nem tőr pajtáskodást.

Kimondotta dr. Iszom ur a Czifra korecsében, egy népes gyülekezetben, a hajnali órákban, mikor az elme és szív legtisztább, hogy igazságot fogok tenni, igazságot.

Ezt a magas nyilatkozatot mint igazi örömhírt vitték a derék altanító urak a szegényebb szülők hajlékába.

Kik fognak jutalmakat kapni?

Ezt a kérdést az ifjuság vetette föl és tárgyalta. Ide is bejutott részint tanácskozársra, részint a hír tovább terjesztésére egy-két altanító.

— Kik fognak jutalmakat kapni?

— En így gondolom — s egy nyulánk barna ifju megnyalazta írónja hegyét és felolvasta jelöltjeit: Kérész Gábor a nyolczban fog kapni száz forintot.

— Helyes — zugták az ifjak, mindenből kitűnő, soha büntetve nem volt, apja szegény ács.

— És nyomorék ember. Gábornak az Árpásyannomot is meg kell kapni.

— Meg. Odább.

— Kis Pál száz forint, Nagy Józsi, a réthalmi rektor fia, száz forint; egyik a hétben, másik a hatban kitűnő . . .

— Odább.

— Egy százaz megy a Korpádi fiuknak. A Korpádi fiuk a főgondnok ur öccsének fia. Itt megszözltek a vélemények s a kormánypart és ellenzék dühösen vitatta jogait. A kormánypart a tanári kar támogatója volt, stipendisták, előretörésvők csoportja. Gögös és követelő.

Majoritás, mely nem tőr ellenmondást.

Míg a gyűlés, az ifjak harcza tartott: egyik altanító ur, egy szőke vereses, nagy tokájú legényke a csilag vendéglőbe kanyarodott.

— Isten hozta öcsém — fogalta az ebédlőben jó bor és izes rostélyos mellett egy jól megtelt, veres kövér ur, szürke molnár öltözetben az ifju látogatót. Ide ide öcsém, kelner egy másik litert s egy porcióz rostélyost ide ennek az urnak. Hozzon mindjárt szivarokat is.

A fiatal ember elsöben is egy magas, természetes aszszonyságnak csókolat kezét, ki úgy ült a megrakott asztalnál, mintha tombola — tábla mellett ülne, begyesen és nyerni vágyó gondolatokkal. Vastag szeplős nyakáról egy

SÁG-

alapul.
gtak. — Fel-
ktivák 5%-át,
ett :
634 frankot.
240 „
553 millió
n, Afrikában,
gen alapul és
a biztosí-

a főgondnok királyi
a hatalmas vizes po-
lehet inni még Közli
ak is s ott nyoszörög
ly az isteni tisztelet
tűz terjedt el a hír,
stipendiumot most az
gja nyerni. A hatvan
rom szegény ifju s a
tjat is négy igen jó
gondnok ur unokaöcs-
e derék kis unokák
keinek s a Réz tisz-
ak most az egyszer
rt, hogy az egyetemi
hajtáskodást.
cifra koresmában, egy
kban, mikor az elme
gok tenni, igazságot,
mint igazi örömlírt
egényebb szülők haj-
ette föl és tárgyalta.
ozásra, részint a hír
pni?
nyulánk barna ifju
sta jelöltjeit: Kérész
orintot.
k, mindenből kitünő,
ny ács.
nak az Árpásyanu-
Józi, a réthalmi
ben, másik a hatban
fiúknak.
r öcsésének fiai.
s a kormánypart és
ormánypart a tanári
retőrekvők csoportja.
mondást.
tartott: egyik alta-
tju legényke a Csil-
lta az ebédőben jó
megtelt, veres kövér
a látogatót. Ide ide
y porciózást rostélyost
szivarokat is.
magas, természetes asz-
a megrakott asz-
t ülne, begyesen és
zeplős nyakáról egy

„E M L É K L A P”

hosszu aranyláncz lógott alá, mely egy kikandikáló arany-
órához volt erősítve. Husos, szőrös karjain karpereczek
tündököltek. Fekete selyemruha volt az asszonyságon
annyi fodorral, ékítménnyel, ránczsal, a mennyit csak
pénzért fel lehet varratni egy diszes, drága szoknyára.
— A kis gróf száz forintot kap — tartotta fel
mutató ujját a tanító ur.
— Hát akkor a két akó szentgyörgyi vörös bor
megtette a hatását az igazgató urnál — de az igaz,
Éhes ur majd kezet is esőkölt ám.
S szélesre nyitott szájjal nevetett a kövér ur s
hatalmasat csapott az asztalra.
— Ha megtette, megtette ám az én montlisztem
az öreg nagyságos urnál — világosította fel az altanító
urat az asszonyság. Két zsák liszt, mégis megér egy
százat s hát a tisztesség? Kedves Gyuluskám, kis gró-
fom te . . . Emeld föl a fejedet galambom . . .
S elérékenyedten törölgette a hatalmasan kihizott
asszonyság sűrű könnyeit.
— Kik fognak még jutalmakat kapni?
— Hát a méltóságos Kevély Farkas ur fiai, a fő-
gondnok ur unokái. Egyik számarabb, mint a másik.
A kövér ur ivott és kacagott.
— Az én időmben is így ment biz ez öcsém go-
noszul. Protekció nélkül akkor is koppant a magyar
szeme. Igéyk öcsém, éljenek a derék előjáró urak! Hát
még kik kapnak jutalmat?
— Csak a Borsos Tamás fiai ne kapjanak, emelte
föl fejét az asszonyság — minden koldus pap, meg nó-
tárius azt hiszi, csak az ő gyerekeinek van eszük. Le
kell törni a szarvaikat.
— De, de . . . vigyorgott az altanító ur — itt
nálunk kicsi böcsületje van a vagyontalan embernek,
— ajándék, bor, buza, gyümölcs, kövér sertés, meg
aranykák . . .
— Derék, legyen esze az igazgatónak s éljen vele.
Nem teszik azt fontra, a mit csinál, de ha üres a ka-
marája, még az eb is elkerüli háza táját. Hát kik kap-
nak jutalmat?
— Gondolom a Kevély Farkas nevelője is a száza-
sok között lesz, mert egynek szegény fiamak is kell lenni.
Kell.
Ott töltötte a társaság a delet is az asztalnál s
omnan a legjobb hangulattal indult úgy két óra tájt a
zárünnepélyre.
A széles folyosó tele volt jövő-menő népséggel,
szülökkel, tanügybarátokkal, nevelőkkel, culturférakkal.
Ott járt-kelt a város színe-java. Tudni akarta minden
lélek, hogy: kik fognak jutalmakat kapni.
Ah jön az előjáróság — lépkednek a tanár urak,
imhol az öreg főgondnok ur, hajkorpás mellén valami
érdemrenddel. Mellette hajlong dr. Iszom Béla egyetemi
tanár ur, görbe hátával, s még görbébb lelkével. Min-
denfelé mosolyog, hogy mutassa, milyen átkozott sárgák
és töredezettek fognak az ember fogai lenni, ha mindig
iszik, koresmázik és haszontalanokodik.
Nyilik a nagy ajtó — s föltáru a nagyszerűen
földiszított tanácssterem. Mappák, földgolyók, főgond-
nokok képei, püspökök képei, nagy számtáblák s temér-

dek jutalom-könyv s papirba takargatott kínos a hosszú
asztalon.
Mindenki föláll, szülő, tanféri, gyermek, nő, leány,
— csak az igazság térdel meztláb, sirva — egy ajtó-
szögletben.
Ah ugy sir, ugy zokog, oly metsző a jaj-kiáltása.
Hamar munkához is fognak a tanár urak.
— Énekelni! . . .
Hátul a kis verkli orgona megkezdí nyoszörögő
erőlködését, egy dur accordot intonál és felharsan a hit,
remény, bátorság százados éneke:
„Te benned biztunk elől fogva,
Uram Téged tartottunk hajlékunkba . . .”
Minden szív melegen énekel, de talán senkinek a
durva, recsegő hangját nem lehet jobban hallani, mint a
kövér, veres molnáret, ki hálából képes volna egymaga
elénekelni az egész gyönyörű zsolnárt.
Szemei meglelnek a buzgóság csillogó könnyeivel
és minden bátortalan szülői kebelét föl villanyoz. Kérész
István, a nyomorék ács, át is engedí szívét a teljes
örömmek és remegő ajkakkal éneklí:
Uram Téged . . .
Leccsillapodik a kedélyek fölhevülése, mert a fő-
gondnok ur fölesaltotta pápaszemét s olvassa im ünnepe-
lyes beszédét.
A tanár urak bölintgatnak: nagyszerű: igen he-
lyes: éljen. — A szülők alig várják már: kik fognak
jutalmat kapni s a tanügybarátok, hogy végzódjék az
ünnepeły.
Most következik a remegés, édes kíváncsiság ki-
elégítése.
Az igazgató-tanár ur a szülők felé fordul: omnan
az ifjak felé fordul: innen át a választottak felé: omnan
a bizonyosan csalódottak felé. Fordul, fordul, de min-
denki, mint a fényes napot, az igazgató vastag, kopasz,
piros fejét követi.
„Mélyen tisztelt méltóságos, nagyságos, tekintetes
és igen tisztelt szülők, előjáróság, nagyérdemű tanügy-
barátok és különösen tisztelt nagyságos miniszteri biz-
tos, dr. Iszom Béla ur!
Kedves fiam!
Itt állanak a ti másod szülőitek, azaz a szív ma-
gasztos nyelvén szólva: a mi édes atyáink! Édes atyáink
az előjáróság, mely hivatva van e szent percben az
atyai nehéz tisztet gyakorolni. Óh, mely nehéz tiszt ele-
get tenni mindenkének. Jákólnak és Ezsaunak, Castor-
nak és Polluxnak, a szorgalmatos hű fiamak és a tékozló-
nak. Igazságot tenni tiszta mértékkel. De azt fogunk.
Nimesen itten sem zsidó, sem görög, sem pogány, sem
keresztván — egyenlők vagytok a ti édes atyáitok
előtt. A szorgalom, példás magaviselet ma aratja jutal-
mát. Itt az aratás. A ti édes atyáitok, fiam, a nagy te-
kintetű előjáróság ítelt a pályakérdések, jutalmak és
stipediumok fölött, tárgyában, ügyében — azaz kérdésé-
ben. Négyszáz forintos stipediumunk vagyon — négy igen
szegény, de szorgalmas ifju számára, négy hatvanforintos
Szentlélekánunk és három fedhetlen szegény ifju
számára 30—30 forintosunk.

on belül jó kar-
nyanezen árban
kisméretes ki-
ég szives párt-
maradtam
M Ó R
gykereskedő
BEN.
elések pontosan
s. Helybeli meg
hoz is szállítat-
hogy a fogyaszt
m befizettetik.

Elsőben is a VIII. osztályban a százforintos stipendiumot egyhangulag ítelték a tiédes atyáitok, az előjáróság . . .

Mindenki suttozta: Kérész, Kérész . . .
Kérész uram, az ács, már a szeméihez is tolta kék zsebkendőjét.

. . . Korpádi Gábornak, mint a latin nyelvben legkitünőbbnek . . .

Korpádi Gábor egy köpczös, díszes szalonruhás ifju, lagtopánban, keztyüsen oda sietett az igazgató ur elé.

— A keztyüt letehetette volna, Gábor — suttozja az igazgató tréfásan.

. . . A száz forintot a VII. osztályban egyhangulag ítélte az előjáróság Csikós Imrénék . . .

Ez a Kevély Farkas fiaskáinak nevelője, a főgondnok ur unokáinak nesztora.

. . . A harmadik száz forintot a VI. osztályban egyhangulag íteltük Nyilas Gyulának . . .

A kövér molnár és aranyláncos molnárné fölemelkednek, hajlonganak, hogy bemutassák, hova jutott Magyarország a szegénység dolgában; hogy milyenek itt a szegény gyerekek szülei.

Sokára, sokára, a Kevély Farkas és Kevély Istvánka stipendiumai után hangzott a Kérész Gábor neve is.

— Kérész Gábor, mint legkitünőbb szavaló, kapja a Szász Károly jeles szavalástánát. Épülj belőle, édes fiam. Nagyon jó könyv.

Kitört a sorból s oda ugrott az édes atyák elé a sínta ács, Kérész uram, elkapta a könyvet s magasra emelve így szólott:

— A mi édes atyáink vegyék szívesen ezen jó könyvet s vagy egy méltóságos uricskát . . .

— Mi ez, mi ez? ugráltak fel „a mi édes atyáink.” Ki vele . . .

— Hagyják el; valahogy kidöcözögök magam is! Az Isten sokáig éltesse a mi drága édes atyáinkat . . .

KÁRPÁTI EMLÉKEK.

I.

Ama sötét hegy, mint egy ravatal,
Néz a jég-tengerszemre. Körülállják
Kő-örjasok, felhők foszlányival,
Igy gyászolván a természet halálát.
Lábok elé hullt könyecseppjük a tó,
Mégfagyva ott, a holtat sirató.
Az ősz havastetők mind hangtalan
Magányban néznek a színetlen égre.
A zivatar se néz ily komoran,
Ha jó pihenni e kihalt vidékre.
S a fellekosztó csucok szétverik
Vashomlokkal magának a viharnek,
A haragos villámnak fészkeit,

Még mielőtt a menykövek lecsapnak,
Kürtjébe itt zivatar sohse fu,
A mennydörgés nem átkozódik itt,
Sohsem látják az égi háboru
Görögüzét, olthatlan nyilait.
De a borongás állandó s a csend
Hallotti gyászt, megrögzött bút jelent.
Csak olykor, ha vadász vetődik erre,
Fütttyent a hómezőn a mormota,
A zergék előőrse s mértföldre
Veri a jelt sziklák gránit-fala.
E titokteljes gyász vajon minek?
Mért temetői pompája a bércnek,
Mit tüz emelt fel s megvesz a hideg? . . .
Mulandóság, bérc-eltipró enyészet,
Itt a természet téged ünnepel,
Tudván, hogy néki szintén halni kell!

II.

A puszta ormon áll a puszta rom,
Mint megkövült szív s néma fájdalom.
Sohajtó szellő jár a rom felett,
Vagy te vagy az, bolygó emlékezet!

Édes-bus emlék, mely a rég halott,
Porlandó szívet lágyan esőkolod,
Hogy álmodjék elmúlt dicsőségéről,
Bár az hamvából többé föl nem épül!

Bartók Lajos,

Hová temessetek.

Érjen el halálom
Bárhol a világon:
Édes homi földbe
Assatok el engem,
Hagyjátok hazámnak
Kebelén pihennem!

Temetőm legyen bár
Sivatag, hol nem jár
Más a kőbor szélnél
S ne vezessen rá nyom:
Mégis ott lehet csak
Boldog nyugovásom!

Jeltelen is állhat,
Kövel is dobálhat,
Mégis inkább pusztán,
Mégis inkább ottan,
Semmint idegenben
Fényes pantheonban!

De csak addig adhat
Boldog nyugodalmat
A hazának földje,
Mig magyar tapossa,
Magyar bölcsőt ringat
Ország széle, hossza!

Küzködő hazátok
Ha eljättszanátok,
Hogyha felszántának
— Iszonyu gondolni —
Hódító paripák
Robogó patkói!

Kérlek, irtalomból:
Mélységes síromból
Vájjatok ki engem,
Kezetek kiásson!
Eleven kin volna
Lassu porladásom!

Hurcoljatok tova,
Mindent akárhova,
Csak ott ne hagyjatok!
Holt szívembe vágna
Idegen lábának
Minden dobbanása...!

Ha nem akad senki:
A vihar vegyen ki,
S poromat a légben
Szerte szét zilálja:
Bujdossek hazátlan
Mindenik paránya...!

Ábrányi Emil.

U t o n .

Ha erdeje, ha halma, ha völgye,
Mindenütt az édes haza földje,
Nevet rám mind, akármerre járok,
S visszanevet a lelkeim reájok.
Magyarország ős öle szült engem,
Gyönyörűség: gyermekének lennem.
Az a tudat, hogy én magyar vagyok,
Lelkemen egy mennyországgyalog.

Vihetne csak vágyakodó szárnyam:
Berepülném szélben, hosszában.
Minden táját tűz-szívembe zárnám,
S reggel, este hő imákkal áldnám!
Van, ki elmegy, tengertúlra innen,
Hogy lehet az? képtelenség hinnem.
Hogy magyar kiűm bírjon lenni boldog,
Ha rá egyszer ez az ég mosolygott.

Nekem ugyan mind ide adhatnák,
A világnak kincsét, hatalmát,
S lehetne még zaklatottabb földed.
Ki nem mennék jó hazám belőled.
Mit a rideg, üres külvilágok!?
Homn apám láng porain járok.
S olyan édes, fűben, fában, légben
Visszabuzgó szellemök közt élnem...

Verjen itthon — ha sorsunk akarja,
Tűz, víz átka, háborúk viharja:
Még forróbban lobog össze lelkiünk
S halálunk' is gyönyör elviselünk.
Csak szeretni, adni mindent érte,
Minden honfi mindörökké érte:
Nem dönti meg semmi ez országot,
Áll örökké s dicsőben, mint állott.

E. Kovács Gyula.

CSOKONAI ÉS LILLÁJA.

A szerelem eleitől fogva sóvár epekedés, ki nem elégített vágyak és keserű csalódás forrása volt Csokonainak. A szerencse istenasszonya minden külső benyomás iránt fogékony kedélytel, mélyen érző szívvel ajándékozta meg; de másrésztől végzetűl rendelte, hogy kedélye az élet örökös hányódásai között megnyugovásra ne találjon és szíve csak kínjait s ne egyúttal kéjét is érezze a szerelemnek.

Csokonai igen korán, már az ifjúság első tavaszában, áldozott ennek az érzelmenek. Szeretett a fiatal szív egész lángolásával és hevével, de a szerelem igazi édes-ségét soha nem élvezhette s átka volt, hogy az örökös lángolásban úgy emésztőljék el, mint a bibliai csipkebokor. Első szerelmét Laurához írt ömlengő dalai jelezik. A kollegium sítár falai között titkon írta e költeményeket a titkos kedveshez, kinek csakis nevét őrizte meg a — laut. Nagyon hihető, hogy Laura csakis költői eszmény, mint Chloéja és Dorisa, kiket szintén megénekelt. A régiebb költők nem egyszer hódoltak ily eszményeknek. Az udvarlás nem került áldozatba s a költő még arról is biztosítva volt, hogy hódolatának tárgya nem lesz hűtelen. A Laura név azonban nem sokáig szerepel verseiben. Számos dalában előbb Rózává, majd 1797. után Lillává változik át. Róza képét mégis jobban megőrizte a Lauránál. Ez lett eszményképévé a „Csókok” című sentimentális idyllnek és hősévé a kor ferdeségeit sok helyütt élesen ostromozó satyrának: „Tempefői”-nek. Okom van hinni, hogy Róza nem csupán pusztán név. A költő több helyen némi bensőséggel emlékezik meg róla: majd keble csöndességét kéri vissza nyugalomnak megrablójától, majd ismét kedvesének bizalmatlanságát csitítja naiv sorok kíséretében. Midőn távoznia kell Debreczenből, e méla sejtést adja a betegeskedő lányka ajkára: „Ah bár mindenek zöldellene, de e hív, beteg szív zord telet vár... Nem lellek föl többé angyalom már.” A szende gyermek sejtelve megvalósult. Csokonai barangolásai közben kapta a leverő hírt, hogy védő szelleme, „sorvadó ügyének még ez egy ébresztője” is elszállt a földről, hogy ő annál keserűbben érezze a mindemapi élet terheit, csalódásait s annál ábrándosabban sohajtozhasson, elhervadt virágszála után. Visszavonul az emberektől, barátainak kéré, feddő szavai eredmény nélkül hangzanak el s gondolatai örökké csak az imént behantolt sír körül repdesnek.

Az elhunyt kedves neve után „rózsát választ ezimerévé”, de bármennyire átengedje is magát a képzelődés által folyvást táplált fájdalomnak, szíve, melynek úgy látszik rendeltetése, hogy újra és örökké szeressen, ismét föllángol, midőn Rév-Komáromban, a Bédi-ház egy estélyén, Lillájával megismerkedik.

Új viszonya nem a képzelődés dolga többé, hanem gyorsan támadó, erős érzelem, mely kezdetül fogva feszült izgatótságban tartja idegeit. A költő újra szeret, hogy rövid idő múlva annál jobban csalódjék; Róza nevét már csak ritkán emlegeti; az új kedves egy két pillantása elég arra, hogy képzelt sebeiből kigyógyuljon.

A viszony gyorsan fejlődött. Lillát látni, szerelemre gyulni s őt megdalolni — egy volt a költőnek. Mint mondám, a Bédi-házban ismerkedett meg imádatának újabb tárgyával Fábán Julianna, a ház asszonya, maga is költőnő, egyike volt ama kor szép szellemeinek. Levelezésben állt a kor kiváló írójával s a város értelmiségének színt, javát örömet látta maga körül. Estélyeit azonban főleg ifjú lányok és fiatal emberek látogatták, kik fesztelen társalgásba s vidám tréfákba ölték a napnak unalmát. Csokonai, bár örömet rejtőzött az emberek elől, olykor szintén fölkereste a kedves kört. Egy ilyen alkalommal — nyári este volt — új alakot

pillantott meg beléptekor: egy karsu „derék természetű, kiuyilt homloku s szívű, kellemetes, interesszáló ábrázatu szöke, gyöngé, rózsaszajú, tüzzemű lánykát” s szívének minden hurja megrezzent a tüneményeszerű lénynek látására.

A leány egy helybéli kereskedőnek: Vajda Péternek (vagy Sándornak?) a gyermeke: Juliánna volt. Ez a „tüzzemű leányka”, ki Lilla név alatt vált halhatatlanná Csokonai költeményeiben, volt hivatva arra, hogy a költőt keresett fájdalomából fölrázza, de egyuttal újabb töprengések s lassan emésztő fájdalmak okozójává is legyen. Csokonai feszes, bátortalan volt a bemutatásnál, mint valami iskolás gyermek; de társalgás közben csakhamar visszanyerte elméjének rugékonyságát s a mi már régóta nem történt nála: újra megeresztette vidámságának madárdalát. A világtól eddig csaknem egészen elzárt ifjunak most volt először lehetséges is, szabad is szeretnie. A debreczeni kálvinista deák Csokonai idejében még nem igen áldozhatott a gyöngédebb érzelmeknek. Az iskola szigorú törvényei gátolták abban. A collegium lakszobái és egy seminárium cellái közt nagyon kevés volt a különbség akkortáiban. De Csokonai különben sem volt olyan ifjú, hogy már egyszerű megjelenésével hódított volna. A kortársak leírása szerint éppenséggel nem felelt meg a férfi ideáljának: himlőhelyes arczán csakis tüzes, villogó szemek keltettek érdeklődést s árulták el a szellemet. Bizonyára Lillát sem igénytelen külseje nyerte meg. A fiatal leány megkedvelte elmés társalgását s mindennek felett hízelt büszkeségének, hogy oly férfiu teszi lábai elé hódolatát, kit a ház urója nem bírt eléggé magasztalni, ki egy év előtt Pozsonyban a „Dietai Magyar Musá”-t szerkesztette s kinek nevét rövid idő múlva az egész haza büszkén emlegeté. Fiatal szíve csakhamar szikrát kapott, fölbátorította félénk udvarlóját s elégtelen, sőt büszkélkedve olvasta a hozzá intézett hízelgő dalocskákat.

A költő nem mert vallomást tenni előzővel. Érzelmének tolmácsai a majd epekedő, majd áradozó szerelmi dalok voltak. Midőn azonban nemsokára Pestre utazik, hogy műveinek kiadót szerezzen, talán épen az „elválás reggelén”, már leplezetlen vallomásokot tesz az emléksorokban.

A költő ömlengést prózai vallomás követi. Első levelében, minden előbbi szenvedését feledve, boldogságtól duzzadó kebelével írja: „Ine kiöntöttem elődbe szíveimet és minden vágyódásomat, még egyszer mondom, hogy szeretlek s hídd el, hogy szeretlek. Vizsgáld meg levelemnek minden cikkelyit, sorait, sőt betűit is fontold, rázd és itéld meg, közöld velem azt a végső elhatározásodat, mely után vagy föboldogságommal megtegedél, vagy holtig tartó magánosságra kárhoztatsz . . . En most eltávozom, hogy táglást adjak gondolkodásidnak s jelenlétemmel ne gáncoskodjam egyenes itéletednek . . .”

Epekedő soraira hiába vár választ. Leverten tér vissza Pestről s mikor Komáromba érkezik, az a hír fogadja, hogy Vajdáék elutaztak. Már-már kételkedni kezd Lillájának szerelmében, midőn a közbenjáró, közös barátó: Bédiné átnyújtja neki a rövid levélkét, melyben gyöngéd pajzánsággal volt megírva a várva-várt kedvező válasz. Lilla viszonzta a költő vallomását és Csokonainak nagy örömeket szerzett „az imáandó papiros.”

Keblébe rejtette, majd újra elővette a levelet s megszámlálta annak betűit: „Háromzer betű van abba a keves írásba, én pedig minden betűt ezer csókkal terítettem be — gondolod-e mennyi volt az a csók? Pedig még a tisztáját is sorra csókoltam, mert ott is járt az a gráciái kéz, a melyet én bálványozok!” Ugy nézte Lilla „két sorocskáját, mint paradicsomi boldogsága felől való kontraktust.”

A fiatal költőt most már a jövő képei foglalkoztatták. Ha nem is fényes, de legalább gondoktól ment, nyugalmas életet akart biztosítani szíve választottjának. A helyett, hogy ifjú szerelmek szokásaként kedvesének karjai közé repülne, utját ismét Pest felé veszi, hogy állás után nézzen s műveinek kiadásával vonja magára a közügyelmet. Szívében a rettegés helyét ezuttal már a boldogság foglalja el, de csakhamar újra csüggedni kezd, midőn azt veszi észre, hogy Lilla levelén a szüleitől való félelem hangja reszket át. „És te sohajtazol? írja válaszában. Én azt tartottam, hogy a sohajtás nem férhet a menyieiekhez, vagy azokhoz, a kik olyanok, mint a menyieiek. De áldom azt a sohajtást, a mely olyan ölelésre termett kebelből származott fel! Vajha a szelek szárnyain az a szép sohajtás hozzám repülhetne és egygyé forrhatna az én lelkenem, a mely csupa sohajtás . . . Már én levelemet ezután csak a mi barátunkhoz utasítom. Te pedig, ha olyan kegyes vagy, a milyen szép, ne tagadd meg töllem az én békességemet: írj ezután is, de írj hosszabban, forróbban és úgy, hogy én annak olvasásában elájuljak.” A költőt csaknem követelőző teszi egész erejében előtörő érzelmé: arra kéri kedvesét, hogy választát mindjárt levelének vételekor kezdje el s másra nem gondolva, írja hosszan, sokáig.

Ömlendező soraira Lillától november végére kérte a választ: de a szerető szív nem sokáig tüni a távollétet s így november elején már Csokonai is a kedves közlőben volt, hogy újabb fogadásokkal, a viszonzott vonzalom újabb zálogával erősítse meg a titokban tartott szerelmet. A viszontlátás édes örömei közt még Lilla egykori balsejtelméről is megfeledezett. Hogy is ne, hiszen a leány szülei mindenkor előzékenyen fogadják a jönevű poétát, ki ötleteivel fölvidítja a társaságot, de arra a mi fejükbe szeget üthetne, hogy a leány sorsát bizonytalan jövőhöz kösse, még csak cselezni sem merészkedik. Pedig Csokonai nem félénkségből, hanem a viszonzott szerelm biztos tudatában halogatja érzelmének bevallását. — Bűnnek tartaná még csak gondolni is e szerelennek mulandóságára, mikor minden szó, minden jel annak örökkévalósága mellett tanuskodik. Gond nélkül futkos majd ide, majd oda, hogy jövőjét megalapíthassa s leveleivel a főuraknál sem feledkezik meg bekopogtatni. Koháry és Orezy egy időben kapják meg leveleit, melyekben mélyreható szemmel eszteli az irodalom állapotát, majd gróf Festetich Györgynél is szerencsét próbál, mert híre jár, hogy a csurgói református gimnáziumot egy osztálylyal megnagyobbítják. Örökös kóborlásai közben azonban feleli, hogy az ilyen futkosó élet éppenséggel nem alkalmas arra, hogy újabb lángolásra szítsa a folyvást táplálékra váró szerelmet.

A következő év (1798) kezdete ismét utban ta-

Sze

s. é.

106

mind

Börn

X

Né

orc

az

„E M L É K L A P.”

lálja. Még kedvesének nevenapjára is csak úgy fut haza s hogy mi lesz a viszony vége — arról komolyabban sem ő maga, sem Lilla nem gondolkozik. A leányt már-már boszantani kezdi Csokonai gyakori távoztatása: hihetőleg szemrehányásokat is tesz a költőnek, mert ez szükségesnek találja, hogy utjának czéljáról még egyik költeményében is megemlékezzen s a maga megnyugtatóására versekben ismétlje kölcsönös vallomásukat. A „Bucsuvel”-ből kiolvashatjuk, hogy annak megírására egyéni élményei szolgáltattak anyagot.

V i t é z.

Err' az utra is csak érted maszgyek.
Hogy mind a kettőnknek hasznot tégyek.
Mert egy nyomban jár
A mi sorsunk már.
Hát szemed ne légyen olyan nedves
Értte, kedves!

L i l l a.

Megnyugszom; mert tiszta szíved látom.
Hordjon a szerenese, hű barátom!
És e csók maga
Légyen záloga.
Hogy szerelmem neked felfogadtam.
Általadtam.

De bármennyire hangsúlyozza is a költemény Lilla megnyugvását, Csokonai szívébe koronként mégis belopózott a kételkedés, a nyugtalanság árnya. Az a borongós hangulatu, szép levél, melyet Mocsáról (1798 márcz. 18.) intéz kedveséhez, nyiltan elárulja, hogy most már nélkülözi azt az édes nyugalmat, melyet Lilla szerelmének első bevallásakor érzett.

Csokonai e levélben jól sejtette, hogy „a késelelem-től mindenkor félhetni.” Lilla élénk szellemű, csinos leány s a mellett nem megvetendő partie volt. Akadtak is csakhamar, kik keze után vágyakoztak. A kérés közt volt egy Lévai István nevű fakeskedő is, ki úgy látszik, legjobban megnyerte a realistiens gondolkozásu atya tettségét. A számító kereskedő többre becsülte az üzlet emberét, mint a kóbor nyugtalan véru poétát, kinek jóhangzásu nevén s egy rakás kéziratán kívül egyebe alig volt. Hogy leánya szívet a költőtől elidegenítse, regényes eszközhöz nyult: elfogdosta Csokonai leveleit. Majd ezzel sem elégedett meg s réghalmzni kezdte azt, ki váljai ellen nem védhette magát. A leányt elidegeníteni nem sok fáradságába került: hiszen Csokonai a szülők előtt határozottan nem nyilatkozott s maga a leány is hogy hogy bizzék az olyan kedvesben, ki örökösen állás után futkos, s az országnak majd egyik, majd másik részéből küldözgeti hozzá leveleit?

Csokonai Keszthelyről visszatérve, csakugyan egészen meghidegültve találja kedvesét. Mikor hozzá fölvilágosításért esedezik, vagy talán szemrehányásokat tesz, a leány minden válasza csak ennyi: „Nem is bánom, nem is tehetek róla...”

Maga Lilla azonban csak az utolsó perczben értesül környezetének eselszövényéről. A bánat egészen le-sújtja s megtörve, betegen hurcolják az oltár elé. Mind-ezt Gaál László jegyzi fel, ki szemtanuktól értesült a komáromi események felől.

Csokonai, bánatában tehetetlen szemlélője volt az atyai akarat végrehajtásának. A „paradicsomi boldogsága felől szóló contractus” beváltatlan maradt, s véget ért kilencz hónapig tartott boldogsága, melyet saját szavai szerint „az angyalok is megirigyelhettek volna”. Ujabb keserü csalódását néma megadással viselte s egy mélyen megható, elegicus levélben keresett könnyítést fájdalmaira. A levél szenvedélyes vallomással kezdődik, de ez a fellobbanás csakhamar újra a kételkedésnek ad helyet. Később megbánja gyansitását: „Ha pedig te is úgy szerettél engemet — írja — mint én téged, ugy boldog-talan vagy te is, és jövendőben is a te keserűséged duplázni fogja az én magános keserűségem... Ah Juliska; ha ez így van: számlak tégedet!” — Levelét csaknem áradozva rekeszti be. „Én holnap délután indulok, ohagyom ezt a Komáromot, végképen, a melytől majd te is meg fogsz válni. — És mi... mi kedvesem!... nem együtt fogunk menni!... Még holnap reggel elbucszom kedves szülőidtől, a kiket szívessége-kért mindenkor tiszteltem, a kiket oh! mely forrón szerettem azért, hogy Lillát neveltek az én számomra. Akkor meglátjuk még egymást az életben... s ah Lillám többször sohasem!... örökös határfal lesz fölönva közöttem és közötted — végképen elválunk egymástól, te az öröme, én pedig a holtig tartó szomorúságra!... Eddig volt, hogy szerettelek, már most csak tisztelmem szabad tégedet — a szerető név barátta változott, de oly barátta, a ki csak a Balaton partjairól solajthat te utánad!”

Csokonai ez utolsó levele inkább az ábrándos érzés, az elegiai reflexio hangján van írva, mint a fájdalomén, mely rendesen szaggatott, szilaj kitérésekben nyilatkozik. És csakugyan, az elválás nem is idézett elő kedélyében erősebb rázkódásokat. Mintha csak megszokta volna, hogy az égiek az örökös esalatkozást rendelték osztály-részül, némán, elvonulva türi a lemondás esüdes vértanúságát. Egykori szerelme nem változik gyülöletté a hűtlen kedves iránt, még azután is sokáig zengi Lilláját s szívében egész haláláig megörzi emlékezetét.

És Lilla? Ejtett egy-két könyvet a híres poétaért, de csakhamar kibékült sorsával: jól érezte magát a tehetős kereskedő oldalán, sőt ennek halála után egy második férj karjai közt keresett vigasztalólast. Hűtlensége miatt nem sokáig érezhette az önvád fájdalmát, mert kedvesének egyik legérdekesebb levelét, már a költő halála után három évvel (1808) Szigeti Jánosnak ajándékozta, s ha társalgás közben Csokonai Vitéz Mihályra fordul a szó, elégnék tartja azt, hogy annak visszatartó külséjével mentegetőzzék. Csak a mint sírjához közeledik, elevenülnek föl keblében leánykori emlékei. Most már ragaszkodni kezd a multak régi emlékeihez s a költő egyik tisztelőjének, ki hozzá adatokért fordul, csak hosszasan vonakodás után adja át a szíven hordozott bucsu levelet, hűtlenségének bizonyítékát.

Lilla, késő vénséget érve a hatvanas évek elején hunyt el Duna-Almásán, hová, mint régi kedves lakhelyére, Hetényből betegen költözött át.

Szana Tamás.

ág.

alapul.

ak. — Fel-

tivák 5%-át,

tt:

34 frankot.

40

53 millió

Afrikában,

en alapul és

a biztosí-

te a levelet s megszá-
metti van abba a kevés-
zer csókkal teríttem
a csók? Pedig még a
ott is járt az a gra-
ok! — Ugy nézte Lilla
i boldogsága felől való

vő képei foglalkoztat-
gondoktól ment, nyu-
ve választottjának. A
okásakint kedvesének
Pest felé veszi, hogy
lásával vonja magára
s helyét ezuttal már
mar újra csüggedni
Lilla levelén a szü-
át. „És te solajtozol?
am, hogy a solajttás
szokhoz, a kik olya-
m azt a solajttást, a
elből származott fel!
ép solajttás hozzám re-
m lelkemmel, a mely
met ezután csak a mi
ha olyan kegyes vagy,
nem az én bekessége-
an, forróbban és ugy,
ak.” A költőt csaknem
előtörő érzelmé; arra
eljárta levelének véte-
ndolva, írja hosszan,

ember végére kérte a
káig türi a távollétet
ai is a kedves köze-
sokkal, a viszonzott
meg a titokban tar-
tes örömei közt még
gfelekedezett. Hogy is
or előzőkenyen fogad-
fölvilágítja a társaságot,
netne, hogy a leány
még csak czélozni sem
félénkségből, hanem a
an halogatja érzelméi-
még csak gondolni
mikor minden szó,
a mellett tanuskodik.
d oda, hogy jövőjét
aknál sem felelkezik
gy egy időben kapják
szemmel eseteli az
etich Györgynél is sze-
gy a csurgói reformá-
megnagyobbítják. Örö-
dedi, hogy az ilyen
amas arra, hogy ujabb
kra váró szerelmet.
lete ismét utban ta-

belül jó kar-
yanezen árban

ismeretes ki-

szíves párt-
maradtam

M Ó R

kereskedő

EN.

ések pontosan
Helybeli meg
z is szállítat-
ogy a fogyaszt-
befizettetik.